

**EVALUATIE
COFFEESHOPBELEID
GEMEENTE DELFZIJL**

B. Bieleman

R. Nijkamp

R. Voogd

INTRAVAl
Onderzoek en Advies

Evaluatie coffeeshopbeleid gemeente Delfzijl

September 2013

COLOFON

© St. INTRAVAL

Postadres
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail *info@intraval.nl*

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:
St. Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:
Goudsesingel 68
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

September 2013

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Tekst: B. Bieleman, R. Nijkamp, R. Voogd
Opmaak: M. Haaijer
Drukker: Copy-Copy Groningen
Opdrachtgever: Gemeente Delfzijl

ISBN: 978 90 8874 156 2

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Achtergrond	1
1.2 Onderzoeksvragen	1
1.3 Onderzoeksopzet	2
1.4 Leeswijzer	4
Hoofdstuk 2 Coffeeshopbeleid	5
2.1 Landelijk coffeeshopbeleid en ontwikkelingen	5
2.2 Coffeeshopbeleid Delfzijl en ontwikkelingen	10
2.3 Ervaringen met coffeeshopbeleid Delfzijl	12
2.4 Ervaringen elders	14
Hoofdstuk 3 Overlast en veiligheid	19
3.1 Overlast	19
3.2 Leefbaarheid en veiligheidsbeleving	22
3.3 Bezoek niet-gedoogde verkooppunten	23
3.4 Registratiegegevens	24
Hoofdstuk 4 Coffeeshopbezoek	27
4.1 Aantal bezoeken	27
4.2 Kenmerken bezoekers	28
4.3 Gedrag bezoekers	28
4.4 Bezoek niet gedoogde verkooppunten	29
Hoofdstuk 5 Samenvatting en conclusies	33
5.1 Recente ontwikkelingen coffeeshopbeleid	33
5.2 Overlast	34
5.3 Coffeeshopbezoek	36
5.4 Mogelijke aanpassingen coffeeshopbeleid	37
Geraadpleegde literatuur	41

1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt allereerst aandacht besteed aan de achtergrond van het onderzoek. Vervolgens worden de onderzoeksvragen en de onderzoeksopzet besproken. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een leeswijzer.

1.1 Achtergrond

Het coffeeshopbeleid van de gemeente Delfzijl is in 2010 aangescherpt. In de notitie ‘drugsbeleid gemeente Delfzijl 2010’ is zowel het beleid met betrekking tot harddrugs als softdrugs beschreven. De afgelopen jaren is zowel op landelijk als lokaal niveau op het gebied van coffeeshops echter het nodige gebeurd. Zo is op 1 januari 2012 het landelijke coffeeshopbeleid aangescherpt. In de Aanwijzing Opiumwet van het Openbaar Ministerie is het zogenoemde Ingezetenen criterium (I-criterium) toegevoegd, hetgeen inhoudt dat de coffeeshop uitsluitend toegankelijk is voor ingezetenen van Nederland van 18 jaar en ouder (Aanwijzing Opiumwet, januari 2012).

Daarnaast heeft de recente verhuizing van de coffeeshop in Delfzijl beleidsmatig een aantal lokale aandachtspunten aan het licht gebracht, onder meer op het gebied van de vestigingscriteria. Het enige gedoogde verkooppunt van softdrugs is eind 2012 verhuisd vanuit het centrum naar de Hogelandsterweg in Farmsum. In de raadsvergadering van 11 oktober 2012 heeft de gemeenteraad onder andere voorgesteld om te onderzoeken of vestigingscriteria anders of ruimer geformuleerd kunnen worden om meer opties te creëren bij de keuze van een vestigingslocatie voor een coffeeshop. Daarnaast is gevraagd om uit te zoeken of het huidige maximumbeleid van één coffeeshop moet worden herzien. De gemeente Delfzijl heeft derhalve besloten het coffeeshopbeleid te laten evalueren door onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL.¹

1.2 Onderzoeksvragen

In overleg met de opdrachtgever zijn over het coffeeshopbeleid de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

¹ Onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL verricht al 25 jaar onderzoek en advies op het gebied van coffeeshopbeleid, zowel lokaal, regionaal als landelijk. In 2011 heeft INTRAVAL bijvoorbeeld het coffeeshopbeleid van de gemeente Groningen geëvalueerd (Bieleman, Nijkamp en de Haan 2011).

1. In hoeverre sluit het coffeeshopbeleid van Delfzijl nog aan bij het landelijke beleid en is het wenselijk het lokale beleid aan te passen?
2. Welke handvatten zijn er om invloed uit te oefenen op de (her)vestiging van een coffeeshop?
3. In hoeverre is er sprake van (ervaren) overlast in de omgeving van de coffeeshop en wat zijn de mogelijke gevolgen van een eventuele aanpassing van het coffeeshopbeleid?
4. In welke mate wordt de coffeeshop van Delfzijl bezocht door personen van buiten Delfzijl en in hoeverre leidt het gedrag van deze bezoekers tot (extra) overlast?

1.3 Onderzoeksopzet

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn in het voorjaar van 2013 meerdere samenhangende activiteiten uitgevoerd, te weten: deskresearch; interviews sleutelinformanten; nagaan ervaringen gemeenten elders; het verzamelen van registratiegegevens bij de politie; enquêtes onder omwonenden van de coffeeshop; tellingen coffeeshopbezoeken; en enquêtes onder coffeeshopbezoekers. Deze onderzoeksactiviteiten worden hieronder nader toegelicht.

Deskresearch

Allereerst zijn relevante en beschikbare lokale en landelijke rapporten en documenten over coffeeshops en cannabisbeleid verzameld en bestudeerd. Op deze wijze zijn de lokale situatie en recente ontwikkelingen zo goed mogelijk in beeld gebracht. Tevens is aandacht besteed aan de recente landelijke ontwikkelingen in het coffeeshopbeleid.

Interviews sleutelinformanten

Vervolgens zijn met acht vertegenwoordigers van betrokken organisaties in Delfzijl interviews gehouden over het coffeeshopbeleid. Hierbij gaat het om bestuurders en medewerkers van gemeente, politie en Openbaar Ministerie. Bovendien is gesproken met de eigenaar van de coffeeshop. In de interviews is onder meer ingegaan op ervaringen met het huidige coffeeshopbeleid. Tevens is aandacht besteed aan de gewenste veranderingen in het coffeeshopbeleid, terwijl ook is gesproken over de mogelijke gevolgen bij eventuele aanpassingen van het beleid.

Nagaan ervaringen gemeenten elders

De ervaringen met het coffeeshopbeleid van enkele vergelijkbare gemeenten elders in Nederland zijn geïnventariseerd om na te gaan of hieruit lering kan worden getrokken. Er is gesproken met gemeenten waar onlangs de discussie speelde om al dan niet een coffeeshop te gedogen. Hiervoor zijn telefoongesprekken gevoerd met de meest relevante sleutelinformanten in vijf gemeenten.

Verzamelen registratiegegevens

Ook zijn relevante registratiegegevens over verschillende jaren bij de politie opgevraagd en geanalyseerd. Met behulp van registratiegegevens kunnen meldingen en aangiften in kaart worden gebracht in de directe omgeving van zowel de oude als de nieuwe locatie van de coffeeshop. Hierbij moet wel worden bedacht dat vaak niet duidelijk is in hoeverre de geregistreerde incidenten een (directe) relatie met de coffeeshop hebben.

Enquêtes omwonenden coffeeshop

Voor het vaststellen van de ervaringen van de direct omwonenden (bewoners en ondernemers) van de coffeeshop zijn er telefonische enquêtes, aangevuld met face-to-face gesprekken met omwonenden die geen of een onbekend telefoonnummer hebben. In de enquête is onder meer gevraagd naar: ervaren overlast; slachtofferschap van criminaliteit; onveiligheidsgevoelens; en waardering van de buurt. In figuur 1.1 is weergegeven welke panden tot het onderzoeksgebied behoren. In totaal zijn 29 ondernemingen en woonhuizen in het onderzoeksgebied gevestigd. Hiervan zijn 24 personen geënquêteerd (83%), terwijl drie personen hebben geweigerd om medewerking te verlenen aan het onderzoek. Twee personen zijn op meerdere momenten niet thuis aangetroffen. Aan deze personen is een brief gestuurd met de vraag of ze contact met de onderzoekers willen opnemen, waaraan zij geen gehoor hebben gegeven.

Figuur 1.1 Onderzoeksgebied

Bron: googlemaps/Tele-atlas. Bewerking: INTRAVAL

Tellingen coffeeshopbezoeken

Door gekwalificeerde medewerkers zijn tellingen van coffeeshopbezoeken verricht. Om een goede schatting te kunnen maken van het aantal coffeeshopbezoeken zijn tellingen gedaan op verschillende dagen (door de week en in het weekend) en tijdstippen (van openings- tot sluitingstijd). In totaal zijn 118 tellingen verricht. Voorgaand onderzoek heeft ons geleerd dat dit aantal tellingen ruim voldoende is om een goede omvangschatting te kunnen geven van het aantal coffeeshopbezoeken in Delfzijl.

Enquêtes bezoekers coffeeshops

In totaal zijn 147 bezoekers van de coffeeshop op verschillende dagen en tijdstippen aangesproken met de vraag om deel te nemen aan het onderzoek. Daarvan hebben 104 bezoekers meegedaan aan de enquête, een respons van 71%. Als voornaamste reden van non-respons is 'geen tijd' genoemd. Deze bezoekers wilden na hun aankoop zo spoedig mogelijk vertrekken en hadden geen tijd om mee te doen aan een enquête. De respondenten zijn op willekeurige wijze geselecteerd, waardoor een goede dwarsdoorsnede is verkregen. De enquête bestaat uit een korte vragenlijst met voorgedeede vragen. In de enquête is onder meer gevraagd naar: leeftijd; geslacht; woonplaats; wijze van vervoer; bezoekfrequentie; koopgedrag buiten coffeeshops; en mogelijk overlastgevend gedrag (parkeeroverlast, stankoverlast, rondhangen in omgeving van coffeeshop).

1.4 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk bespreekt allereerst de Nederlandse wettelijke kaders en de recente ontwikkelingen in het landelijke coffeeshopbeleid. Eveneens wordt aandacht besteed aan het lokale beleid. Hierbij worden tevens de ervaringen met het coffeeshopbeleid van de betrokken organisaties in Delfzijl besproken, terwijl ook de ervaringen van diverse gemeenten elders in Nederland aan bod komen. In het derde hoofdstuk staan de onderwerpen veiligheid en overlast centraal. In de verschillende paragrafen is aandacht voor: (ervaren) overlast; slachtofferschap; onveiligheidsgevoelens; en de aanwezigheid van niet-gedoogde verkooppunten van softdrugs in Delfzijl. In het vierde hoofdstuk wordt het coffeeshopbezoek in Delfzijl in kaart gebracht aan de hand van de uitgevoerde tellingen en de enquêtes onder coffeeshopbezoekers. Hierbij is aandacht voor het aantal coffeeshopbezoeken en de kenmerken van de bezoekers van de coffeeshop. In het laatste hoofdstuk worden de conclusies behandeld aan de hand van de onderzoeksvragen.

2. COFFEESHOPBELEID

In dit hoofdstuk worden in de eerste paragraaf de nationale wettelijke beleidskaders inzake coffeeshops weergegeven, waarmee gemeenten bij de invulling van hun beleid rekening dienen te houden. Tevens worden de laatste ontwikkelingen in het landelijke coffeeshopbeleid besproken. In de tweede paragraaf wordt het huidige coffeeshopbeleid in de gemeente Delfzijl beschreven. Vervolgens komen de ervaringen met het coffeeshopbeleid van de betrokken organisaties in Delfzijl aan bod. De vierde paragraaf gaat tot slot in op de ervaringen met het coffeeshopbeleid van enkele relevante gemeenten elders in Nederland.

2.1 Landelijk coffeeshopbeleid en ontwikkelingen¹

Sinds de wijziging van de Opiumwet in 1976 is er in Nederland sprake van een onderscheid tussen hard- en softdrugs. De wijziging had vooral tot doel de hard- en softdrugsconsumentenmarkt van elkaar gescheiden te houden. Aanvankelijk werd in de bepalingen in de Opiumwet uitgegaan van de verkoop van softdrugs door een huisdealer. Eind jaren tachtig blijkt echter dat de verkoop van softdrugs voornamelijk in zogenoemde coffeeshops plaatsvindt. Daarom heeft het Openbaar Ministerie (OM) begin jaren negentig tot een landelijke invoering van gedoogcriteria voor coffeeshops gekozen. De afgelopen twee decennia is het coffeeshopbeleid meerdere malen aangepast.

Hieronder worden allereerst de beoogde doelen van het coffeeshopbeleid beschreven. Vervolgens worden de landelijke richtlijnen voor de gedoogcriteria van coffeeshops besproken, terwijl eveneens het juridisch instrumentarium aan bod komt. Tot slot wordt ingegaan op de laatste ontwikkelingen in het landelijk coffeeshopbeleid.

Beoogde doelen

In de in 1995 verschenen Drugsnota ‘Het Nederlands drugsbeleid; continuïteit en verandering’, waarin een belangrijke plaats is ingeruimd voor het Nederlandse coffeeshopbeleid, wordt ‘het voorkomen dan wel beperken van de risico's van druggebruik voor het individu, zijn directe omgeving en de samenleving’ genoemd als centrale doelstelling (ministeries van VWS, Justitie en Binnenlandse Zaken 1995). Dit betekent concreet dat zowel landelijk als lokaal wordt beoogd dat:

- de markt voor softdrugs van de markt voor harddrugs gescheiden blijft;
- overlast en verstoring van de openbare orde zoveel mogelijk worden beperkt en beheersbaar blijven;

¹ Deze paragraaf is grotendeels gebaseerd op Bieleman, Nijkamp en Bak (2012) en Bieleman, Nijkamp en de Haan (2012), aangevuld met de recente ontwikkelingen.

- gezondheidsrisico's, met name voor jongeren, door middel van preventie en voorlichting zoveel mogelijk worden beperkt.

Scheiding der markten

Met het beleidsmatig en strafrechtelijk onderscheid tussen drugs met een onaanvaardbaar risico (harddrugs) en drugs die als minder risicovol worden gezien (softdrugs) wordt uitdrukking gegeven aan de verschillen in de gezondheidsrisico's van deze middelen. Doelstelling is om zowel de vraag- als aanbodzijde van de markt voor cannabis en de markt voor drugs met onaanvaardbare risico's van elkaar te scheiden. Door het opstellen en uitvoeren van lokaal beleid dient te worden bewerkstelligd dat de verkoop en het gebruik van softdrugs worden afgescheiden van de markt voor harddrugs. In dit kader dient de verkoop van softdrugs slechts te worden toegestaan in bepaalde lokaliteiten en onder strikte voorwaarden.

Beperking overlast en beheersing openbare orde

Door het kanaliseren van de verkoop van cannabis in coffeeshops kan de overlast die doorgaans met straathandel en de verkoop vanuit illegale verkooppunten gepaard gaat tot op zekere hoogte beheersbaar worden gehouden. In de Drugsnota worden echter kritische opmerkingen gemaakt over de overlast veroorzaakt door (bezoekers van) coffeeshops. De nota pleit daarom voor een sanering (beperking van het aantal) en betere beheersing van de coffeeshops. Om ongewenste neveneffecten beter te bestrijden dient op lokaal niveau nadrukkelijk een handhavingsbeleid te worden ingezet, waarbij effectief gebruik dient te worden gemaakt van de daarvoor beschikbare wetgeving en bestuursrechtelijke middelen.

Beperking gezondheidsrisico's

Hoewel het Nederlandse drugsbeleid uitgaat van de verschillen tussen de risico's van harddrugs en die van softdrugs, impliceert dit niet dat het gebruik van cannabis zonder risico's is. Zo wordt cannabis overwegend gerookt, waardoor er kans is op schade aan de luchtwegen. Problematisch gebruik, psychische problemen en afhankelijkheid zijn eveneens mogelijke risico's. Overheden dienen daarom via preventie en voorlichting, met name gericht op jongeren, zoveel mogelijk het (problematisch) gebruik van cannabis te voorkomen.

Landelijke gedoogcriteria

Begin jaren negentig van de vorige eeuw heeft het Openbaar Ministerie (OM) gekozen voor een landelijke invoering van de gedoogcriteria voor coffeeshops. Als aan deze criteria wordt voldaan dan ziet het OM af van vervolging. Deze zogenoemde AHOJG-criteria zijn in de jaren negentig verder aangescherpt. In 2000 zijn ze als volgt vastgesteld door het College van procureurs-generaal (Staatscourant 2000, 250):

- geen Affichering: dit betekent geen reclame anders dan een summiere aanduiding op de betreffende lokaliteit;
- geen Harddrugs: dit betekent dat geen harddrugs voor handen mogen zijn en/of verkocht mogen worden;

- geen Overlast: onder overlast kan worden verstaan parkeeroverlast rond de coffeeshop, geluidshinder, vervuiling en/of voor of nabij de coffeeshop rondhangende klanten;
- geen verkoop aan Jeugdigen en geen toegang aan jeugdigen tot een coffeeshop, waarbij is gekozen voor een strikte handhaving van de leeftijdsgrens van 18 jaar;
- geen verkoop van Grote hoeveelheden per transactie: dat wil zeggen hoeveelheden groter dan geschikt voor eigen gebruik (= 5 gram). Onder transactie wordt begrepen alle koop en verkoop in één coffeeshop op eenzelfde dag met betrekking tot eenzelfde koper.

Naast de AHOJG-criteria stelt het College van Procureurs-generaal dat een coffeeshop een alcoholvrije horecagelegenheid is. Tevens geeft zij aan dat in het lokale driehoeksoverleg de maximale handelsvoorraad van coffeeshops kan worden vastgesteld. De voorraad mag in ieder geval de 500 gram niet te boven gaan. Verder kan het coffeeshopbeleid op onderdelen nader worden bepaald door het lokale driehoeksoverleg van burgemeester, politie en Openbaar Ministerie. Meerdere gemeenten hanteren daarnaast dan ook nog verschillende aanvullende criteria.

Juridisch instrumentarium

Het lokale coffeeshopbeleid bestaat uit een samenwerking tussen het OM, de politie en de burgemeester. Deze drie partijen beschikken gezamenlijk over een aantal instrumenten die hen in de gelegenheid stellen op te treden tegen niet-naleving van het gemeentelijk beleid. De diverse partijen hebben elkaar onderling nodig bij het treffen van maatregelen. De burgemeester kan een coffeeshop namelijk wel sluiten, maar kan niet tot vervolging van de overtreder overgaan. Voor het OM geldt de omgekeerde situatie. De bestuurlijke en strafrechtelijke bevoegdheden dienen daarom op elkaar te worden afgestemd. Een regionale afstemming kan hierin ondersteunend zijn om bijvoorbeeld de toestroom van coffeeshopbezoekers uit omliggende gemeenten tegen te gaan. Hieronder volgt een overzicht van het meest relevante bestuurlijke en strafrechtelijke instrumentarium.

Wet Victoria (art. 174a Gemeentewet)

Deze wettelijke bepaling geeft de burgemeester de bevoegdheid tot ontruiming en sluiting van woningen en niet voor publiek toegankelijke lokalen. Gronden hiervoor zijn (ernstige vrees voor) verstoringen van de openbare orde door drugsgebruikers en –handelaren en of het in geding zijn van de veiligheid en gezondheid van omwonenden als gevolg van drugsgebruik of drugshandel.

Wet Victor

De Wet Victor heeft betrekking op vervolgmaatregelen na sluiting van een woning, woonkeet, woonwagen of ander gebouw ingevolge de Wet Damocles en de Wet Victoria (dan wel een verordening op basis van art. 174 Gemeentewet). De Burgemeester is verplicht een dergelijke sluiting zo spoedig mogelijk in te schrijven in de openbare registers (art. 3:16 BW). Door de Wet Victor ontstaat bovendien de bevoegdheid voor het College van Burgemeester en Wethouders om aanwijzingen te

geven aan een eigenaar of gebruiker om het gebouw weer op redelijke wijze voor bewoning of gebruik geschikt te maken. Indien dit niet leidt tot een vooruitzicht op duurzaam herstel dan is B&W bevoegd tot onteigening over te gaan.

Wet Damocles (art. 13b Opiumwet)

In 1999 is de Wet Damocles in het leven geroepen. Deze wettelijke bepaling geeft de burgemeester de bevoegdheid rechtstreeks op te treden tegen de verkoop van softdrugs in coffeeshops en in alle voor publiek toegankelijke lokalen door middel van bestuursdwang of een dwangsom. De handhaving op grond van art. 13b Opiumwet is niet afhankelijk van strafrechtelijk optreden. De maatregel sluiting dient te passen binnen het lokale drugsbeleid (Kamerstukken I 2006/07, 30 515, nr. A). Voorheen was het optreden van de burgemeester tegen overlastgevende coffeeshops gebaseerd op de APV (Algemene Plaatselijke Verordening). Hiervoor was vereist dat overlast in de vorm van onaanvaardbare aantasting van de woon-leefsituatie kon worden aangetoond.

In september 2007 is de Opiumwet gewijzigd (Staatsblad 2007, 355). De systematische handel in cannabis en harddrugs buiten coffeeshops om (bijvoorbeeld vanuit woningen of andere lokalen) kan hierdoor beter worden aangepakt, ook als er geen sprake is van overlast. Voor niet ‘publiek toegankelijke lokalen’ (zoals woningen) kon worden opgetreden op grond van art. 174a van de Gemeentewet. In de praktijk bleek het vaak moeilijk om de verstoring van de openbare orde, met name overlast, aan te tonen waardoor art. 174a van de Gemeentewet veelal te kort schoot. Bestuursdwang kan nu worden ingezet tegen alle illegale verkooppunten wegens overtreding van de Opiumwet. Verstoring van de openbare orde hoeft niet meer aangetoond te worden.

Wet Bevorderen Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob)

Sinds 2003 bestaat de Wet Bibob. Deze wet heeft tot doel te voorkomen dat met de aanbesteding van overheidsopdrachten of het verlenen van subsidies of vergunningen onbedoeld criminele activiteiten worden gefaciliteerd. Het gemeentebestuur kan ter voorkoming hiervan het Bureau Bibob advies vragen over het risico van misbruik van de overheidsvoorziening(en). Deze wet geeft de gemeente de mogelijkheid om vergunningverlening aan coffeeshophouders met eventuele contacten met criminele organisaties te voorkomen.

Recente ontwikkelingen

Het coffeeshopbeleid en het cannabisgebruik staan de laatste tijd landelijk hoog op de politieke agenda. In de regeerakkoorden van voorgaande kabinetten is veel aandacht besteed aan het softdrugsbeleid. Ook kabinet Rutte I pleitte voor verschillende aanpassingen in de landelijke kaders van het coffeeshopbeleid. Coffeeshops moeten kleiner en beheersbaar worden gemaakt. Daarnaast moet de aantrekkingskracht van het Nederlandse drugsbeleid op gebruikers uit het buitenland worden teruggedrongen. Middelengebruik van minderjarigen moet worden tegengegaan en met name

kwetsbare jongeren moeten worden beschermd tegen drugsgebruik. Om deze doelen te realiseren zijn de gedoogcriteria in de Aanwijzing Opiumwet van het Openbaar Ministerie aangepast. Aan de bestaande AHOJG-criteria zijn per 1 januari 2012 het Besloten club-criterium (B-criterium) en het Ingezetenen criterium (I-criterium) toegevoegd. Daarnaast zou per 1 januari 2014 het Afstandscriterium (A-criterium) worden toegevoegd.

Besloten club-criterium

Het Besloten club-criterium (B-criterium) houdt in dat coffeeshops uitsluitend toegang mogen verlenen en verkopen aan leden van de coffeeshop, waarbij bepaald is dat de coffeeshop in één kalenderjaar maximaal 2.000 lidmaatschappen mag uitgeven en dit documenteert in de vorm van een controleerbare ledenlijst. Per 1 januari 2013 is het B-criterium echter vervallen. In november 2012 is dit toegelicht in een brief van de minister van Veiligheid en Justitie aan de Kamer: “De ‘wietpas’ vervalt” (Tweede Kamer 24077, nr. 293). Het Ingezetenen criterium is wel overeind gebleven.

Ingezetenen criterium

Het Ingezetenen criterium (I-criterium) houdt in dat alleen ingezetenen van Nederland toegang tot de coffeeshop hebben en dat uitsluitend aan ingezetenen van Nederland softdrugs kan worden verkocht.² De coffeeshophouder dient vast te stellen dat degene die hij toegang verleent tot de coffeeshop en aan degene aan wie hij verkoopt, ingezetene van Nederland is. Het tonen van een geldig identiteitsbewijs of verblijfsvergunning in combinatie met een uittreksel van de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) zijn instrumenten waarmee de coffeeshophouder het ingezetenenchap kan vaststellen (Tweede Kamer 24 077, nr. 265).

Uitgangspunt is dat de handhaving van het Ingezetenen criterium op 1 januari 2013 is gestart. De handhaving van het Ingezetenen criterium geschiedt in overleg met betrokken gemeenten en zo nodig gefaseerd waarbij wordt aangesloten bij het lokale coffeeshop- en veiligheidsbeleid zodat er sprake is van lokaal maatwerk. Afstemming over lokaal maatwerk vindt plaats in de lokale driehoek. In elk geval zal er in dit verband afstemming plaatsvinden over het handhavingsarrangement, inclusief de handhaving van het Ingezetenen criterium en de eventuele fasering daarvan, en de maatregelen die verder worden getroffen in het kader van het coffeeshopbeleid (Tweede Kamer 24077, nr. 293).

Afstandscriterium ten opzichte van scholen

Het afstandscriterium houdt in dat de minimale afstand tussen een coffeeshop en een school voor voortgezet onderwijs (praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo) of middelbaar beroepsonderwijs voor scholieren jonger dan 18 jaar 350 meter moet zijn. De afstand tussen een coffeeshop en een school is de reële af te leggen afstand te voet over de openbare weg tussen de voordeur van de coffeeshop en de hoofdingang van de school. Per 1 januari 2013 is het afstandscriterium echter vervallen. In november 2012

² Onder ingezetene wordt verstaan: een persoon die zijn (woon)adres heeft in een gemeente van Nederland.

is dit toegelicht in een brief van de minister van Veiligheid en Justitie aan de Kamer: “De ‘wietpas’ vervalt” (Tweede Kamer 24077, nr. 293). In deze brief wordt beschreven dat bij het verkleinen van de zichtbaarheid van coffeeshops voor scholieren lokaal maatwerk past. Het voorgenomen afstandscriterium van 350 meter wordt niet meer via landelijke regels opgelegd, maar het staat gemeenten wel vrij om, op basis van de lokale situatie, deze grens van 350 meter te hanteren. Daarnaast kunnen gemeenten aanvullende maatregelen treffen wanneer de lokale situatie daar om vraagt.

2.2 Coffeeshopbeleid Delfzijl en ontwikkelingen³

In de voorgaande paragraaf zijn de landelijke voorwaarden beschreven die worden gesteld aan het gedogen van coffeeshops. Lokale overheden hebben daarbinnen de vrijheid om zelf hun coffeeshopbeleid nader in te richten. Zo hebben zij naast de beleidsvrijheid om coffeeshops al dan niet toe te laten eveneens de mogelijkheid om nadere criteria op te stellen in de vorm van bestuursrechtelijke voorwaarden. Dit betekent dat het lokale beleid strenger mag worden ingericht dan de landelijke richtlijnen, maar niet soepeler.

Het beleid in Delfzijl is grotendeels gebaseerd op het landelijk coffeeshopbeleid. In 2001 is een van de eerste lokale beleidsnota's opgesteld. Het meeste recente beleid dateert uit 2010 (drugsbeleid gemeente Delfzijl 2010).

Doelstellingen

In het coffeeshopbeleid van de gemeente Delfzijl uit 2010 zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- reguleren van het gebruik van softdrugs;
- voorkomen van vestiging van meer coffeeshops in de gemeente;
- tegengaan van overlast door drugshandel;
- beperken drugsgebruik onder jongeren door middel van voorlichting in de coffeeshop en op scholen;
- hanteren van een duidelijk en effectief handhavingsarrangement.

Maximumbeleid

Delfzijl kent een maximumbeleid van één coffeeshop. Dit betekent dat er ingevolge het coffeeshopbeleid maximaal één coffeeshops in Delfzijl over een gedoogverklaring kan beschikken. Daarnaast is in het kader van regionaal beleid afgesproken dat de gemeente Appingedam een nulbeleid hanteert.

³ In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van het coffeeshopbeleid van de gemeente Delfzijl, gebaseerd op de notitie drugsbeleid gemeente Delfzijl 2010.

AHOJG-criteria

De definiëring van de AHOJ-G criteria in Delfzijl is expliciet afgestemd op de richtlijnen van het College van procureurs-generaal en heeft verder geen aanvullingen of afwijkingen. De definities van de AHOJG-criteria in Delfzijl zijn als volgt: geen Affichering; geen Harddrugs; geen Overlast; geen verkoop aan Jeugdigen (leeftijdsgrens van 18 jaar); en geen verkoop van Grote hoeveelheden per transactie (grens is 5 gram per klant). Daarnaast mag maximaal 500 gram softdrugs en geen alcohol aanwezig zijn in de inrichting.

Afstandscriterium ten opzichte van scholen

In het coffeeshopbeleid is een afstandscriterium voor coffeeshops ten opzichte van scholen opgenomen. Dit criterium houdt in dat de minimale afstand tussen de coffeeshop en een school (basisonderwijs, voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs) minimaal 250 meter moet zijn. De afstand tussen een coffeeshop en een school is de reëel af te leggen afstand te voet over de openbare weg tussen de voordeur van de coffeeshop en de hoofdingang van de school. Het afstandscriterium is ook van toepassing op winkelcentra en jongerenvoorzieningen.

Overige vestigingscriteria

Naast de gedoogcriteria en het afstandscriterium zijn in het coffeeshopbeleid nog enkele overige vestigingscriteria opgenomen. De volgende vestigingscriteria kunnen worden onderscheiden:

- geen vestiging van een coffeeshop in de woonwijken;
- uitsluitend vestiging van een coffeeshop in een pand met horecabestemming;
- uitsluitend vestiging van een coffeeshop in een pand dat voldoet aan de inrichtingseisen die gesteld worden aan horecabedrijven.

Additionele criteria

Naast de vestigingscriteria zijn ook nog enkele additionele criteria opgenomen. De additionele criteria zijn als volgt geformuleerd:

- om in aanmerking te komen voor een gedoogverklaring dient de exploitant een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) te kunnen overleggen;
- exploitanten en personeel van een coffeeshop dienen deel te nemen aan relevante cursussen en trainingen;
- vanuit de horecawet worden dezelfde eisen gesteld aan een exploitant van een coffeeshop als aan een exploitant van een horecabedrijf;
- in een coffeeshop geldt een alcoholverbod;
- in een coffeeshop geldt een verbod op kansspelautomaten;
- de exploitatie van een terras is niet toegestaan;
- er dient voorlichtingsmateriaal aanwezig te zijn in een coffeeshop;
- de coffeeshop mag geopend zijn tussen 11.00 en 23.00 uur.

Sanctiebeleid en handhaving

Handhaving van het coffeeshopbeleid geschiedt zowel strafrechtelijk als bestuurlijk. Het meest recente handhavingsprotocol is opgesteld in 2010. Hierin is opgenomen dat

de gemeente, de politie en het OM samenwerken in de handhaving van het gemeentelijk beleid.

Politie en gemeente voeren toezicht en controles uit om te controleren of de coffeeshop de aan hen gestelde eisen in de gedoogverklaring naleeft. Deze controles kunnen gezamenlijk plaatsvinden of individueel. De controles vinden onregelmatig en onaangekondigd plaats. Gemeente en politie maken afspraken over het aantal en de aard van de controles, maar dit geschiedt tenminste tweemaal per jaar. Na een geconstateerde overtreding vindt altijd een vervolgactie plaats. Deze bestaat ofwel uit een schriftelijke waarschuwing, tijdelijke of permanente sluiting al dan niet in combinatie met een dwangsom, ofwel uit strafrechtelijke vervolging door het OM, ofwel uit beide, afhankelijk van de aard van de overtreding. Bij herhaling van de overtreding zijn de sancties hoger.

Recente ontwikkelingen

Het afstandscriterium heeft er toe geleid dat de coffeeshop aan de Nieuweweg in Delfzijl moest verhuizen naar een nieuwe locatie, omdat per september 2012 de school voor Zeevaart, Energie- en Productietechnologie (ZEP) van het Noorderpoort haar deuren heeft geopend in Delfzijl. In 2012 is een omgevingsverklaring aangevraagd voor het exploiteren van een coffeeshop aan de Hogelandsterweg in een voormalige halal-slachterij in Farmsum. In september en oktober 2012 is vervolgens bezwaar gemaakt door omwonenden van deze locatie tegen de gepubliceerde aanvraag. Op basis van die protesten en de daaraan verbonden argumenten is de omgevingsvergunning geweigerd. Hiertegen is door de exploitant bezwaar gemaakt. In de bezwarencommissie is het bezwaar gegrond verklaard en in juli 2012 is de omgevingsvergunning alsnog verleend. Vervolgens is in augustus 2012 een gedoogverklaring afgegeven. De omwonenden zijn daaropvolgend in beroep gegaan tegen de verleende omgevingsvergunning en hebben bezwaren ingediend tegen de afgegeven gedoogverklaring. In januari 2013 zijn de beroepsgronden met betrekking tot de verleende omgevingsvergunning ongegrond verklaard.

De coffeeshop heeft in september 2012 haar deuren geopend op de nieuwe locatie. In oktober 2012 is de coffeeshop op last van de burgemeester drie maanden dichtgegaan als gevolg van een overtreding van het criterium van de maximale handelsvoorraad. In januari 2013 heeft de coffeeshop aan de Hogelandsterweg haar deuren weer geopend.

2.3 Ervaringen met coffeeshopbeleid Delfzijl

In gesprekken met sleutelinformanten zijn de ervaringen met het gemeentelijk beleid besproken. Er is gesproken met medewerkers van de gemeente (2), de politie (3) en het Openbaar Ministerie (2). Daarnaast is gesproken met de eigenaar van de coffeeshop.⁴

⁴ Ervaringen van omwonenden worden in hoofdstuk 3 besproken.

Aantal coffeeshops

Meerdere geïnterviewden vinden dat één coffeeshop voldoet aan de lokale vraag. Er lijkt volgens hen sprake te zijn van een balans tussen de softdrugsbehoefte in Delfzijl en het aantal coffeeshops. Een aantal van hen benoemt dat het voordeel van het gedogen van slechts één coffeeshop is dat de handhaving beperkt en beheersbaar blijft. Enkele geïnterviewden zijn van mening dat er ruimte is voor een tweede coffeeshop in de regio. In de huidige situatie vervult Delfzijl een regiofunctie. Appingedam heeft nul coffeeshops, terwijl in Delfzijl één verkooppunt van softdrugs wordt gedoogd. De opening van een coffeeshop in Appingedam kan volgens hen mogelijk bijdragen aan een nog betere beheersing van overlast. Daarnaast zijn er sleutelinformanten die het vanuit hun functie moeilijk vinden om een mening te geven over het coffeeshopbeleid in Delfzijl. Het is volgens hen een gemeentelijke aangelegenheid om hierover uitspraken te doen. Overigens pleit geen van de sleutelinformanten voor het invoeren van een nulbeleid. Er wordt namelijk gevreesd voor een toename van (overlast van) de niet-gedoogde handel in softdrugs als er geen coffeeshop in Delfzijl meer wordt gedoogd.

AHOJG-criteria

De ervaringen met het coffeeshopbeleid en de handhaving van de AHOJG-criteria zijn overwegend positief. De respondenten zien geen aanleiding om de gedoogcriteria aan te scherpen. Zij achten de AHOJG-criteria voldoende geschikt om de verkoop van softdrugs in de gemeente te reguleren. Voor zover bekend zijn de gedoogcriteria vrijwel nooit overtreden door de huidige coffeeshop in Delfzijl, met uitzondering van de recente overtreding op de maximale handelsvoorraad (zie paragraaf 2.2). Alcohol of harddrugs zijn in de coffeeshop nooit aangetroffen, terwijl de handhavers bij de coffeeshopcontroles ook geen minderjarigen in de coffeeshop zijn tegengekomen.

Ingezetenen criterium

De geïnterviewden adviseren om bij het ingezetenen criterium de lijn te volgen van andere coffeeshopgemeenten in de provincie Groningen. Het ingezetenen criterium wordt daar toegevoegd aan het lokale coffeeshopbeleid, terwijl het niet actief zal worden gehandhaafd. De reden om het ingezetenen criterium niet actief te handhaven is dat de geïnterviewden het idee hebben dat er niet of nauwelijks sprake is van softdrugstoerisme in Delfzijl.

Afstandscriterium ten opzichte van scholen

Meerdere geïnterviewden stellen voor om het afstandscriterium ten opzichte van scholen in Delfzijl te handhaven. Hoewel het afstandscriterium niet meer landelijk van kracht is, worden gemeenten wel gestimuleerd door het ministerie van Veiligheid en Justitie om lokale maatregelen te treffen die de zichtbaarheid van coffeeshops voor scholieren verkleinen (zie ook paragraaf 2.1). De handhaving van het afstandscriterium ten opzichte van scholen in Delfzijl kan volgens hen een van de uitingen zijn van dit lokale maatwerk.

Overige vestigingscriteria

De huidige vestigingscriteria bieden volgens de respondenten voldoende kaders om de verkoop van softdrugs te reguleren. Zo kunnen meerdere geïnterviewden zich vinden in het vestigingscriterium dat coffeeshops niet in woonwijken mogen zijn gelegen. De coffeeshopeigenaar geeft echter aan liever een coffeeshop in het centrum te hebben.

Additionele criteria

Uit de interviews blijkt voorts dat de ervaringen met de additionele criteria overwegend positief zijn. De coffeeshop houdt zich ook aan de gestelde criteria. Zo staat in de coffeeshop een rek met voorlichtingsmateriaal over de risico's van drugsgebruik. Daarnaast noemt één geïnterviewde dat de sluitingstijden van de coffeeshop wellicht kunnen worden aangepast. In de winter zou de coffeeshop bijvoorbeeld twee uur eerder kunnen sluiten (om 21:00 in plaats van 23:00) om te voorkomen dat er 's avonds laat (als het donker is) nog veel bedrijvigheid is bij de coffeeshop. Bovendien noemt één respondent dat wellicht met de coffeeshopeigenaar kan worden afgesproken dat er na sluitingstijd ook wordt schoongemaakt in de omgeving van de coffeeshop. Verder vragen enkele respondenten zich af of de vereiste van het overleggen van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) niet overbodig is, omdat vanuit het horecabeleid (dat onlosmakelijk met het coffeeshopbeleid verbonden is) in algemene zin al dezelfde eisen aan de exploitant worden gesteld.

Samenwerking

De samenwerking tussen de verschillende partijen (OM, politie, gemeente, belastingdienst en coffeeshop) verloopt volgens de geïnterviewden over het algemeen goed. Ook de contacten met de coffeeshopeigenaar worden als positief ervaren.

2.4 Ervaringen elders

Om informatie te verkrijgen over ervaringen van gemeenten elders met hun lokale coffeeshopbeleid is met vijf Nederlandse gemeenten gesproken die het beleid onlangs hebben gewijzigd of mogelijk willen wijzigen.⁵

Reden van wijziging coffeeshopbeleid

Drie gemeenten hebben onlangs een nulbeleid ingevoerd, terwijl jarenlang een coffeeshop was gevestigd in desbetreffende gemeente. In één van deze gemeenten is tijdelijk een nulbeleid ingevoerd toen de coffeeshop enkele jaren geleden werd gesloten vanwege meerdere overtredingen van de AHOJG-criteria. Na de sluiting van de coffeeshop is lang gediscussieerd over het te voeren coffeeshopbeleid. Hoewel er

⁵ Naar aanleiding van de resultaten van eerder onderzoek door INTRAVAL is een aantal gemeenten benaderd voor nadere informatie. Er is gesproken met de volgende gemeenten: Hollands Kroon (0 coffeeshops; zoeken mogelijkheden uit van invoeren maximumbeleid); Lisse (1 coffeeshop); Middelburg (van 2 coffeeshops naar 0 coffeeshops); Nieuwegein (van 1 coffeeshop naar 0 coffeeshops); en Spijkenisse (van 1 coffeeshop naar 0 coffeeshops).

inmiddels een raadsbesluit ligt voor het handhaven van een maximumbeleid in de desbetreffende gemeente kan de gemeenteraad het niet eens worden over een geschikte locatie voor een coffeeshop. Derhalve is besloten om een nulbeleid te hanteren tot aan de volgende gemeenteraadsverkiezingen. Ook in een andere gemeente kon de gemeenteraad het niet eens worden over een geschikte locatie van een nieuwe coffeeshop na sluiting van de enige coffeeshop in desbetreffende gemeente. De coffeeshop werd enkele jaren geleden gesloten vanwege meerdere overtredingen van het criterium op de toegestane handelsvoorraad. Gedurende de rechtsgang die volgde na deze sluiting is het coffeeshopbeleid in de desbetreffende gemeente in eerste instantie bevroren. Uiteindelijk heeft de rechter begin 2013 geoordeeld dat de uitspraak gegrond was. Na een uitgebreide discussie in de gemeenteraad is vervolgens in desbetreffende gemeente een meerderheid gevonden voor het invoeren van een nulbeleid. In een andere gemeente werd al jaren een nulbeleid gevoerd met een passieve uitsterfconstructie. Een negatief advies van het Landelijk Bureau Bibob (LBB) heeft er in 2012 toe geleid dat de horecaexploitatievergunning van de enige coffeeshop is ingetrokken. Hierdoor heeft de eigenaar besloten om de deuren van de coffeeshop te sluiten, aangezien een horecaexploitatievergunning een van de vereisten is om in aanmerking te komen voor een gedoogverklaring.

Daarnaast is in één van de vijf gemeenten waarmee is gesproken al geruime tijd een coffeeshop gevestigd, maar speelde jaren geleden de discussie in de gemeenteraad om het verkooppunt van softdrugs niet meer te gedogen. Uiteindelijk is toch besloten om de coffeeshop open te laten, mede omdat in de regio geen gedoogde alternatieven om softdrugs te kopen voorhanden zijn. Verder voert één gemeente een nulbeleid, maar wordt er momenteel uitgezocht wat de mogelijkheden zijn om in de toekomst een verkooppunt van softdrugs te gedogen. Ook in deze gemeente zijn in de regio nauwelijks gedoogde alternatieven aanwezig om softdrugs te kopen.

Ervaren c.q. verwachte voordelen

Aan de gemeenten is gevraagd welke voordelen zij hebben ervaren c.q. verwachten van het gewijzigde beleid. Een van de genoemde voordelen van het hanteren van een nulbeleid is dat de overlast rondom de locatie van de gesloten coffeeshop is afgenomen. Eén gemeente noemt dat geluidsoverlast en overlast van verkeersbewegingen rondom desbetreffende locatie zijn afgenomen. De andere twee gemeenten constateren wel een afname in overlast op de desbetreffende locatie, maar kunnen geen directe link leggen tussen de afname in overlast en de gesloten coffeeshop. De afname in overlast kan namelijk ook te maken hebben met andere getroffen maatregelen. Zo is in één van deze gemeenten de overlast van rondhangende jongeren (waarvan slechts een deel ook wel eens in de coffeeshop kwam) afgenomen nadat de coffeeshop is gesloten, maar dit is mede veroorzaakt door de inzet van jongerenwerkers.

Een ander voordeel dat wordt genoemd is de afname van bestuurlijke drukte. Bij het hanteren van een nulbeleid hoeven geen klachten van omwonenden met betrekking tot overlast rondom de coffeeshop te worden afgehandeld. Eén van de gemeenten noemt dat het ook minder tijd kost om aanvragen voor een gedoogverklaring af te wijzen als

een nulbeleid wordt gehanteerd. Tevens is geen inzet van de gemeente en de politie vereist bij de handhaving van het coffeeshopbeleid. Er hoeven immers geen controles meer te worden uitgevoerd bij de coffeeshop.

In de gemeente waar binnenkort zal worden uitgezocht wat de mogelijkheden zijn om een verkooppunt van softdrugs te gedogen, zijn nog geen mogelijke voor- en nadelen benoemd door de gemeenteraad. In de gemeente waar jaren geleden is besloten om toch een verkooppunt van softdrugs te blijven gedogen werden destijds onder meer de volgende mogelijke voordelen genoemd van het invoeren van een nulbeleid: de overlast in de omgeving van de coffeeshop zal afnemen; de aanzuigende werking op personen van buiten de gemeente zal afnemen; en het verkrijgen van softdrugs zal wellicht moeilijker worden gemaakt. Bovengenoemde ingeschatte voordelen wogen destijds niet op tegen de verwachte nadelen die hieronder worden toegelicht.

Ervaren c.q. verwachte nadelen

Tevens is aan de gemeenten gevraagd welke nadelen zij hebben ervaren c.q. verwachten van het gewijzigde beleid. Eén van de nadelen van het invoeren van een nulbeleid is de mogelijke toename van de niet-gedoopte handel in softdrugs. De geïnterviewden zeggen overigens dat het moeilijk is om hier goed inzicht in te krijgen. Het is onbekend waar de bezoekers van de gesloten coffeeshops zijn gebleven. De gemeenten waar onlangs een nulbeleid is ingevoerd zijn alle drie gelegen in de buurt van een stad waar meerdere coffeeshops zijn gevestigd. Het vermoeden is dat de meerderheid van de voormalige coffeeshopbezoekers in de desbetreffende gemeente naar coffeeshops gaat in deze naburig gelegen gemeenten, mede omdat deze steden goed met het openbaar vervoer zijn te bereiken.⁶ Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat een deel van de bezoekers inmiddels bij niet-gedoopte verkooppunten softdrugs koopt. In deze gemeenten zijn echter nauwelijks signalen bij de politie en de gemeente binnengekomen dat het aantal niet-gedoopte verkooppunten (explosief) is gestegen. Dat wil niet zeggen dat er geen sprake is van niet-gedoopte handel in softdrugs. Er is ieder geval weinig zicht op de aanwezigheid van niet-gedoopte verkooppunten, waardoor er ook weinig overlast van wordt ervaren.

Eén ander nadeel dat wordt genoemd is het aspect van volksgezondheid. Bij een coffeeshop kan er vanuit worden gegaan dat de kwaliteit van softdrugs enigszins betrouwbaar is, terwijl men daar geen enkele grip op heeft bij niet-gedoopte verkooppunten. Ook wordt genoemd dat in coffeeshops geen harddrugs worden aangeboden, terwijl de kans groter is dat dit bij niet-gedoopte verkooppunten wel gebeurt. De markten van soft- en harddrugs zijn in Nederland mede door de coffeeshop namelijk in vrij grote mate gescheiden.⁷ Bij het voeren van een nulbeleid kan het zijn dat softdrugsgebruikers bij niet-gedoopte verkooppunten eerder in de verleiding worden gebracht om ook harddrugs aan te schaffen.

⁶ In twee gemeenten is er een directe metro- of tramverbinding met een naburig gelegen coffeeshopgemeente.

⁷ Dit wordt door de geïnterviewden onderbouwd door te wijzen op de evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid (Van Laar en Van Ooyen-Houben 2009).

In de gemeente waar jaren geleden is besloten om een verkooppunt van softdrugs te blijven gedogen werd destijds gevreesd dat de handel in softdrugs zou worden verspreid naar diverse niet-gedoogde verkooppunten zodra een nulbeleid zou worden ingevoerd. In deze gemeente ligt de dichtstbijzijnde coffeeshopgemeente overigens verder weg dan in de steden waar onlangs een nulbeleid is ingevoerd. Daarnaast werd als nadeel genoemd dat er minder controle zou zijn op de kwaliteit van de aangeboden producten en de scheiding van soft- en harddrugs.

3. OVERLAST EN VEILIGHEID

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken van de enquête die is gehouden onder direct omwonenden (bewoners en ondernemers) in de buurt van de coffeeshop in Delfzijl.¹ In totaal zijn 24 omwonenden geënquêteerd. Waar mogelijk zijn de resultaten vergeleken met de resultaten van de enquête die twee jaar geleden is uitgevoerd onder omwonenden van Groningse coffeeshops (Bieleman, Nijkamp en De Haan 2011). Daarnaast geven de registratiegegevens van de politie een beeld van de situatie in de buurt van de coffeeshop.

In paragraaf 3.1 worden verschillende vormen van overlast beschreven, terwijl in paragraaf 3.2 de leefbaarheid en veiligheidsbeleving in de buurt behandeld worden. Vervolgens worden de niet gedoogde verkooppunten van softdrugs in Delfzijl besproken. Tot slot wordt ingegaan op het aantal geregistreerde incidentmeldingen bij de politie in de buurt van de coffeeshop en de hele gemeente Delfzijl.

3.1 Overlast

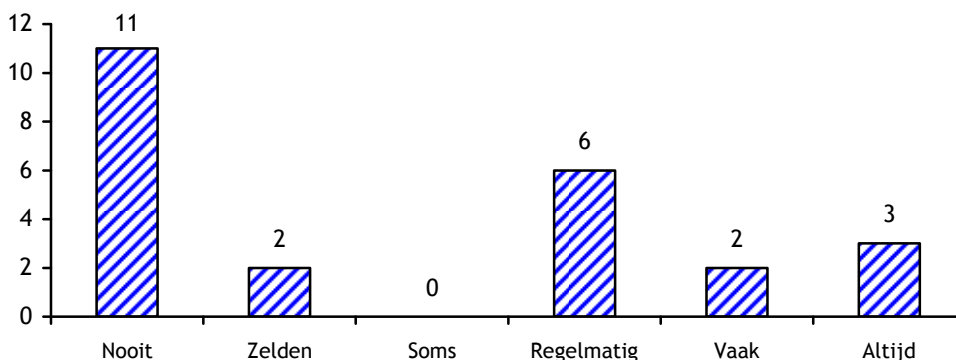
In deze paragraaf wordt de ervaren overlast van omwonenden besproken. Allereerst wordt aangegeven hoeveel omwonenden overlast ervaren en welke vormen het vaakst genoemd worden. Het gedeelte daarna gaat verder in op de meest genoemde vormen, namelijk verkeersoverlast, coffeeshopoverlast en overlast van buitenlandse drugstoeristen. Vervolgens komen de resultaten van een aantal vragen over ervaren hinder aan bod. Tot slot wordt aangegeven hoe vaak omwonenden in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving slachtoffer zijn geweest van een misdrijf.

Overlast algemeen

Omwonenden van de coffeeshop is gevraagd of zij in de drie maanden voorafgaand aan de meting overlast hebben ervaren in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving. De helft (13 van de 24) van de respondenten geeft hier een bevestigend antwoord op, terwijl de andere helft (11 van de 24) zegt geen overlast te ervaren. Vervolgens hebben de omwonenden verteld hoe vaak ze overlast ervaren. Het blijkt dat de helft (11 van de 24) respondenten regelmatig of vaker overlast ervaart, terwijl de andere helft (13 van de 24) dit zelden of nooit ervaart. (zie figuur 3.1)

¹ In dit hoofdstuk wordt vaak de term omwonenden gebruikt, waarmee het volgende wordt bedoeld: bewoners en ondernemers die wonen c.q. werken in de buurt van de coffeeshop in Delfzijl.

Figuur 3.1 Frequentie van ervaren overlast door omwonenden, in aantallen (N=24)

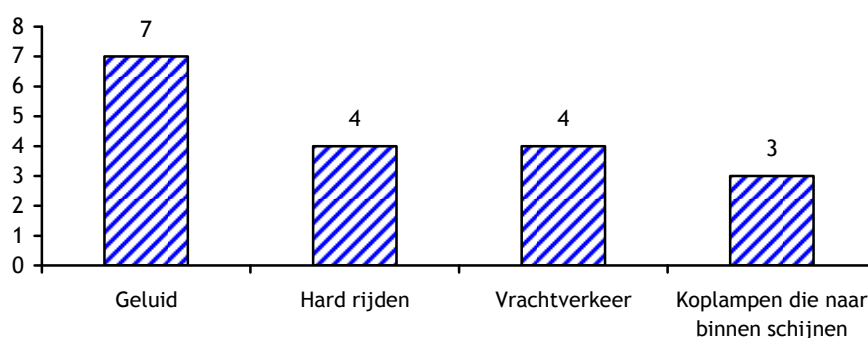

Vervolgens is met een open vraag gevraagd welke vormen van overlast het meest voorkomen. Met name verkeer (11 keer), de coffeeshop (10 keer) en buitenlandse drugstoeristen (4 keer) worden daarbij genoemd.

Verkeer

Bijna alle (11 van de 13) omwonenden noemen ook spontaan verkeer als hun wordt gevraagd waar ze overlast van ervaren. De meeste klachten gaan over het geluid dat het verkeer in hun woonomgeving c.q. werkomgeving produceert (7 keer, zie figuur 3.2). Hierbij wordt zowel muziek uit de auto's als het geluid van de auto's zelf genoemd. Ook zijn er klachten over het harde rijden (4 keer) en het vele vrachtverkeer (4 keer) in de buurt. Een andere klacht is het in huis schijnen van koplampen wanneer bezoekers het terrein van de coffeeshop op- of afrijden (3 keer).²

Figuur 3.2 Frequentie van verschillende vormen van overlast, van de elf omwonenden die zeggen verkeersoverlast te ervaren, in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk

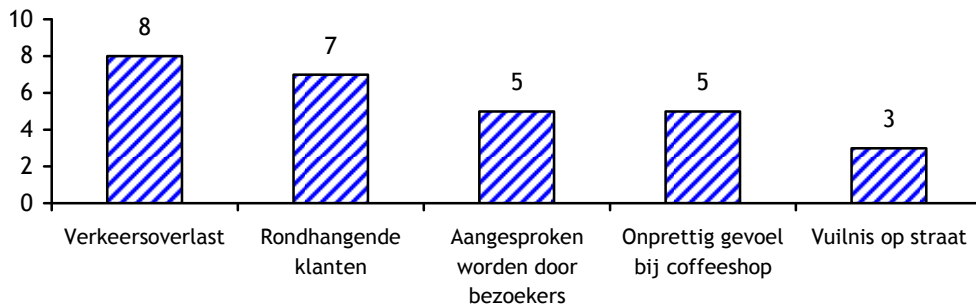
Coffeeshop

Van de 13 respondenten die wel eens overlast ervaren, noemen tien ook de coffeeshop. Deze tien omwonenden is gevraagd welke vormen deze overlast aanneemt. In totaal noemen ze 28 vormen, die tot vijf categorieën zijn te herleiden. Het meest genoemd is coffeeshopgerelateerde verkeersoverlast (8 keer, zie figuur 3.3). Verder wordt genoemd: rondhangende klanten (7 keer), aangesproken worden door

² Er zijn meer uitingen van overlast dan omwonenden die overlast ervaren, omdat omwonenden de mogelijkheid hadden om meerdere vormen van overlast te melden.

klanten van de coffeeshop (5 keer), onprettig gevoel bij een coffeeshop (5 keer) en afval op straat afkomstig van de coffeeshop bezoekers (3 keer).

Figuur 3.3 Frequentie van verschillende vormen van overlast, van de tien omwonenden die zeggen coffeeshopoverlast te ervaren, in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk

Buitenlandse drugstoeristen

Aan de vier omwonenden die zeggen ook overlast te ervaren van buitenlandse drugstoeristen, is gevraagd in welke vormen dit zich voordoet. De klachten lopen uiteen van parkeeroverlast tot aangesproken worden door buitenlanders die de coffeeshop zoeken.

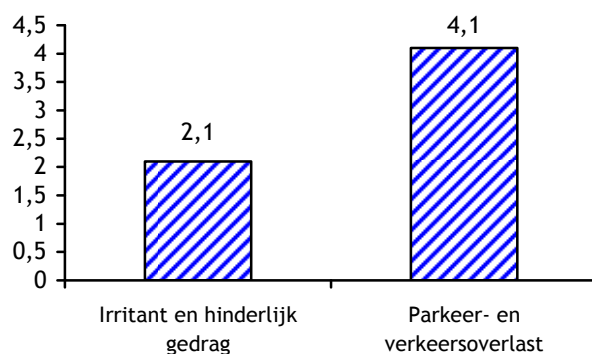
Ervaren hinder

Alle omwonenden is vervolgens gevraagd of zij in de afgelopen drie maanden hinder hebben ondervonden van een aantal situaties.³ Deze situaties zijn in te delen in de categorieën a. irritant en hinderlijk gedrag en b. parkeer- en verkeersoverlast.⁴ De gegevens van de situaties zijn samengevoegd en per categorie is hier een indicatorscore op een schaal van één tot 10 van geconstrueerd. De indicatorscore van irritant en hinderlijk gedrag is 2,1 (zie figuur 3.4). De meeste hinder ondervonden respondenten binnen deze categorie van samenscholingen op straat. De indicatorscore voor irritant en hinderlijk gedrag is in het Groningse onderzoek op een andere manier gemeten en kan derhalve niet worden vergeleken met de indicatorscore voor irritant en hinderlijk gedrag in Delfzijl (Bieleman, Nijkamp en De Haan 2011). De indicatorscore van parkeer- en verkeersoverlast is 4,1. De situaties binnen deze categorie die voor de meeste hinder zorgen zijn verkeersonveilig rijgedrag en lawaai uit auto's. In het onderzoek in de buurt van coffeeshops in de stad Groningen is parkeer- en verkeersoverlast op dezelfde manier gemeten. De indicatorscore voor parkeer- en verkeersoverlast bij dit onderzoek is 5,8. In Groningen ondervinden omwonenden dus meer parkeer- en verkeersoverlast dan in Delfzijl.

³ Eén omwonende heeft deze vragen niet beantwoord en is niet meegenomen in de analyse.

⁴ De categorie irritant en hinderlijk gedrag bestaat uit de situaties; samenschooling van personen op straat; hinderlijk worden aangesproken of aangeraakt; overlast van gebruik of handel op straat; en vervuiling van de straat. De categorie parkeer- en verkeersoverlast bestaat uit de situaties; foutparkeren; verkeersoverlast; verkeersonveilig rijgedrag; en lawaai uit auto's.

Figuur 3.4 Indicatorscores ervaren hinder van omwonenden coffeeshop op een schaal van 1 tot 10, N=23

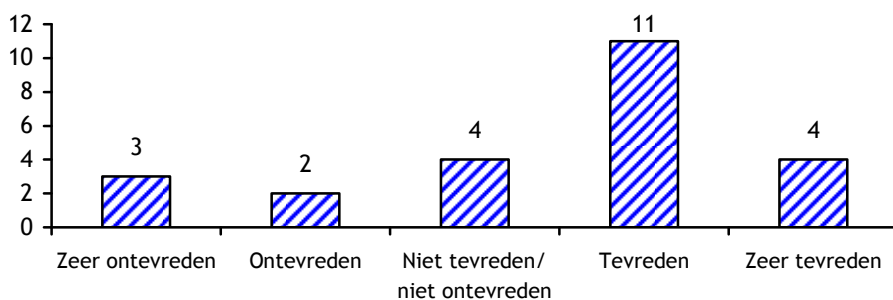
Slachtofferschap

Alle respondenten is ook gevraagd of zij in de afgelopen drie maanden slachtoffer zijn geweest van diefstal, inbraak, vernieling of een geweldsmisdrijf. Bij geen van de respondenten is dit het geval.

3.2 Leefbaarheid en veiligheidsbeleving

Omwonenden van de coffeeshop is verder gevraagd hoe tevreden zij zijn met hun woonomgeving c.q. werkomgeving. Ruim de helft (15 van de 24) van de omwonenden is hier tevreden of zeer tevreden over (zie figuur 3.5). Ongeveer een vijfde (5 van de 24) geeft aan ontevreden tot zeer ontevreden te zijn. In Groningen geeft drie kwart (75%) van de omwonenden aan tevreden te zijn over het wonen c.q. werken in de buurt, terwijl eveneens een vijfde (20%) zegt hier ontevreden over te zijn (Bieleman, Nijkamp en De Haan 2011). De rapportcijfers die omwonenden van de coffeeshop in Delfzijl aan hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving geven lopen uiteen van een twee tot een tien, met een gemiddelde van 6,6. Dit is iets lager dan het gemiddelde in Groningen waar omwonenden hun woon c.q. werkomgeving met een 6,9 waarderen.

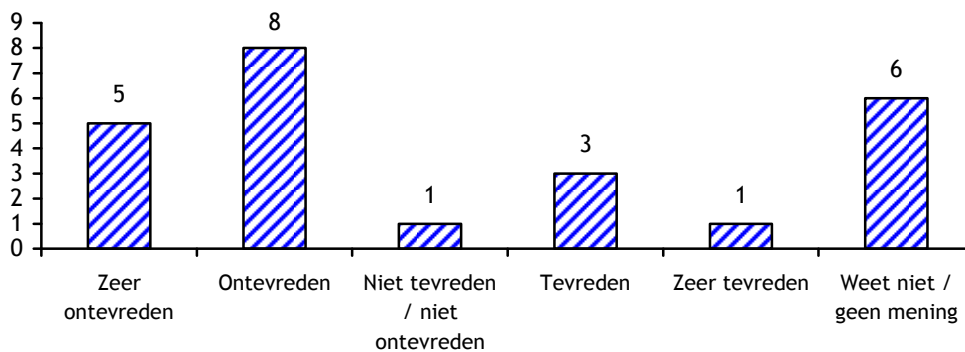
Figuur 3.5 Tevredenheid van omwonenden van de coffeeshop over hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving, in aantallen (N=24)

De omwonenden is tevens gevraagd of zij zich in de drie maanden voorafgaand aan de meting wel eens onveilig gevoeld hebben in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving. Een derde (9 van de 24) geeft aan dat dit het geval is geweest. Deze

resultaten komen overeen met onveiligheidsgevoelens van omwonenden van coffeeshops in Groningen waar 38% zegt zich wel eens onveilig te voelen. Het gemiddelde van bewoners die zich wel eens onveilig voelen in de provincie Groningen ligt ook op ruim een derde (CBS 2013). Vervolgens is aan de omwonenden gevraagd hoe tevreden zij zijn over het optreden van de gemeente en de politie tegen overlast in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving. De helft (13 van de 24) geeft aan hier ontevreden tot zeer ontevreden over te zijn, terwijl een kwart (6) geen antwoord op deze vraag kan of wil geven (zie figuur 3.6).⁵

Figuur 3.6 Tevredenheid van omwonenden over het optreden van politie en gemeente tegen overlast in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving, in aantallen (N=24)

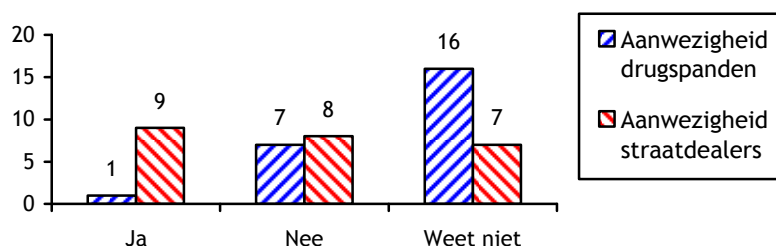

3.3 Bezoek niet-gedoogde verkooppunten

De omwonenden is vervolgens gevraagd of er ook andere panden in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving zijn van waar uit drugs verkocht worden. Twee derde (16 van de 24) van de ondervraagden geeft aan geen idee te hebben of dit het geval is, terwijl een derde (7 van de 24) zegt dat er geen andere panden bij hun in de buurt zijn waar drugs verkocht worden (zie figuur 3.7). Op de vraag of er ook sprake is van handel in drugs op straat zegt een derde (9 van de 24) van de omwonenden dat dit het geval is, een derde (8 van de 24) meldt dat hier geen sprake van is, terwijl bijna een derde (7 van de 24) geen idee heeft of deze handel plaatsvindt. Van de respondenten die aangeven dat er niet-gedoogde handel op straat voorkomt, zegt de helft dat het om handel in softdrugs gaat. De andere helft heeft geen idee welke soorten drugs op straat verkocht worden.

⁵ Deze resultaten kunnen niet vergeleken worden met Groningen, omdat hier niet gevraagd is naar de tevredenheid over het optreden van gemeente en politie binnen die gemeente.

Figuur 3.7 Frequentie van antwoorden van de omwonenden op de vraag of er drugspanden of straatdealers aanwezig zijn in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving, in aantallen (N=24)

3.4 Registratiegegevens

Bij de politie zijn geregistreerde incidenten opgevraagd die hebben plaatsgevonden in de straat van zowel de oude locatie (Nieuweweg) als de huidige locatie (Hogelandsterweg) van de coffeeshop.⁶ Hierbij moet wel worden bedacht dat de mogelijkheid bestaat dat de geregistreerde incidenten geen (directe) relatie met de coffeeshop hebben.

Geregistreerde incidenten eerste half jaar 2010-2013

Het aantal incidenten in het eerste half jaar van 2013 is vergeleken met het aantal incidenten in dezelfde periode in de drie jaren daarvoor om na te gaan of sinds de komst c.q. verplaatsing van de coffeeshop het aantal geregistreerde incidenten is veranderd.⁷

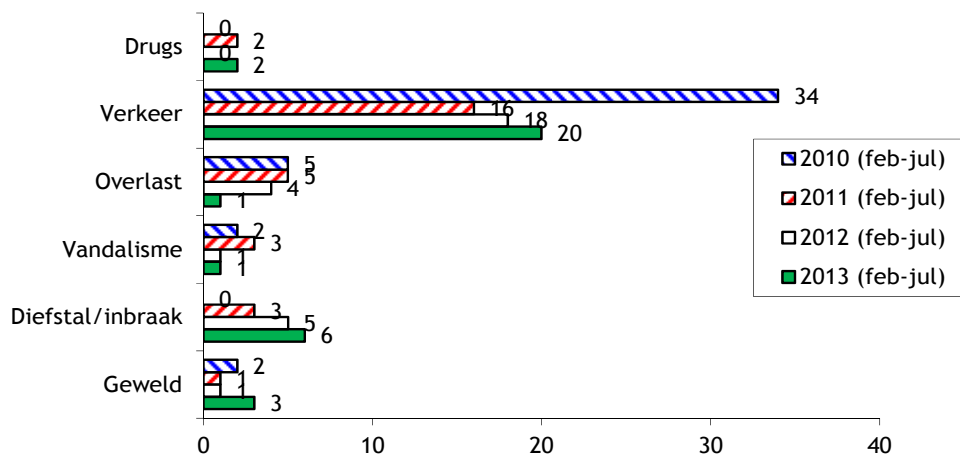
Hogelandsterweg

In figuur 3.8 zijn de geregistreerde incidenten aan de Hogelandsterweg weergegeven. Hierin is te zien dat de verkeers- en overlastincidenten zijn afgenomen sinds 2010, hetgeen volgens de politie mogelijk kan worden verklaard door het relatief hoge aantal verkeerscontroles in 2010 aan de Hogelandsterweg. Verder toont figuur 3.8 dat het aantal diefstal- en inbraak incidenten licht is toegenomen. Volgens de politie is deze toename niet alleen aan de Hogelandsterweg zichtbaar, maar ook op andere locaties in Delfzijl.

⁶ Onder incidenten wordt het volgende verstaan: aangiften; meldingen van politie; en meldingen van burgers.

⁷ Omdat de coffeeshop van 15 oktober tot 15 januari 2013 gesloten was, is gebruik gemaakt van de registratiegegevens tussen februari en juli.

Figuur 3.8 Geregistreerde incidenten aan de Hogelandsterweg per onderwerp eerste half jaar 2010-2013, in aantallen

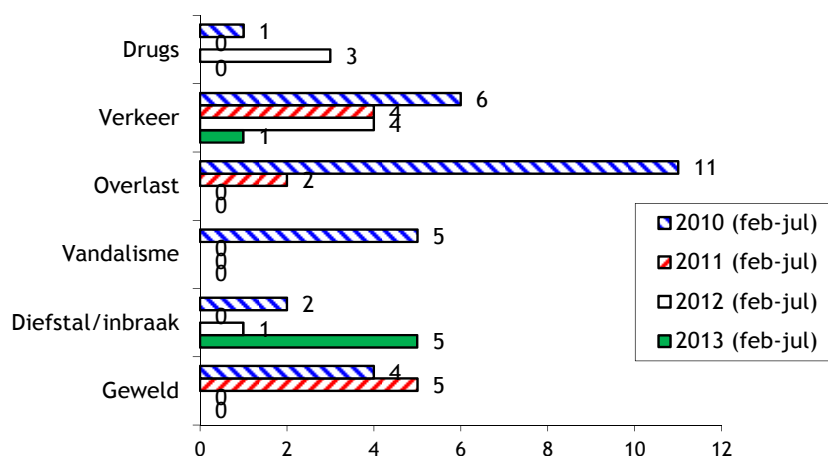
Bron: Politie Noord-Nederland; bewerking INTRAVAL

De afgelopen maanden komen er nog nauwelijks meldingen binnen bij de politie en gemeente van rondhangende jongeren in de buurt van de nieuwe locatie van de coffeeshop. De eerste weken c.q. maanden na opening van de coffeeshop op de nieuwe locatie kwamen er enkele meldingen binnen over bezoekers die buurtbewoners aanspraken, omdat ze de nieuwe locatie van de coffeeshop niet konden vinden.

Nieuweweg

Ook voor de oude locatie van de coffeeshop is nagegaan of er sinds de verhuizing sprake is van verandering in het aantal incidentmeldingen. In figuur 3.9 staan de geregistreerde incidenten aan de Nieuweweg weergegeven. Het aantal gewelds-, vandalisme-, overlast- en verkeersincidenten is afgenomen, terwijl het aantal meldingen van diefstal en inbraak is toegenomen.

Figuur 3.9 Geregistreerde incidenten aan de Nieuweweg per onderwerp eerste half jaar 2010-2013, in aantallen

Bron: Politie Noord-Nederland; bewerking INTRAVAL

Enkele sleutelinformanten geven aan dat er op de oude locatie van de coffeeshop sprake was van enige parkeeroverlast rondom de coffeeshop. Bij controles van de

politie viel op dat deze auto's er ook regelmatig stonden voordat de coffeeshop open ging. Dit betekent dat het fout parkeren ook werd veroorzaakt door personen die de coffeeshop niet bezochten. Overigens sprak de coffeeshopeigenaar bezoekers ook aan indien zij hun auto verkeerd parkeerden. Inmiddels heeft de winkel tegenover de oude locatie van de coffeeshop pionnen geplaatst op enkele parkeerplekken, waardoor het hier nauwelijks nog mogelijk is om fout te parkeren. In de omgeving van de oude locatie hingen ook jongeren rond. Het leek hierbij vooral te gaan om minderjarige jongeren die niet bij de coffeeshop kwamen.

Geregistreerde drugsincidenten en tijdelijke sluiting coffeeshop

Bij de politie zijn ook geregistreerde incidenten met betrekking tot drugs opgevraagd.⁸ Aan de hand van deze gegevens kunnen de volgende vormen van drugsoverlast onderscheiden worden: overlast in verband met drank/drugs; het bezit van harddrugs; het bezit van softdrugs; de handel in harddrugs; de handel in softdrugs het vervaardigen van harddrugs; en het vervaardigen van softdrugs. Het aantal incidentmeldingen binnen de gemeente Delfzijl tijdens de sluiting is vergeleken met het aantal incidentmeldingen in dezelfde periode in de twee jaar daarvoor.⁹ Op deze manier is nagegaan of er tijdens de tijdelijke sluiting sprake is geweest van een verandering in druggerelateerde overlast. Tabel 3.1 laat zien dat het totaal aantal geregistreerde drugsincidenten eind 2012 – begin 2013 afwijkt van dezelfde periode een jaar daarvoor, terwijl dit aantal eind 2011 – begin 2012 de helft minder is.

Tabel 3.1 Aantal geregistreerde drugsincidenten ten tijde van de tijdelijke sluiting van de coffeeshop in Delfzijl en in dezelfde periode in de twee voorgaande jaren, in aantallen

	15-10-2012 t/m 14-01-2013	15-10-2011 t/m 14-01-2012	15-10-2010 t/m 14-01-2011
Handel in softdrugs	0	1	1
Bezit softdrugs	1	4	1
Vervaardigen softdrugs	6	7	5
Handel in harddrugs	4	4	2
Bezit harddrugs	0	0	0
Vervaardigen harddrugs	0	0	0
Overlast ivm drank/drugs	10 ¹	1	0
Totaal	21	17	9

Bron: Politie Noord-Nederland; bewerking INTRAVAL.

¹Zes van de tien meldingen zijn op dezelfde dag voor hetzelfde vergrijp.

⁸ Het betreft hier meldingen van: overlast in verband met drank en drugs; bezit van soft- en harddrugs; handel in soft- en harddrugs; en het vervaardigen van soft- en harddrugs. De meldingen zijn afkomstig uit de hele gemeente Delfzijl. Ook zijn het aantal overlast- en incidentmeldingen met betrekking tot drank en drugs, het aantal incidenten van handel in soft- en harddrugs, het aantal incidenten van gebruik en bezit van soft- en harddrugs, het aantal verkeersongelukken en het aantal parkeerboetes opgevraagd voor de Nieuweweg en de Hogelandsterweg.

⁹ Van 15 oktober 2012 tot 15 januari 2013 is de coffeeshop in Delfzijl gesloten geweest.

4. COFFEESHOPBEZOEK

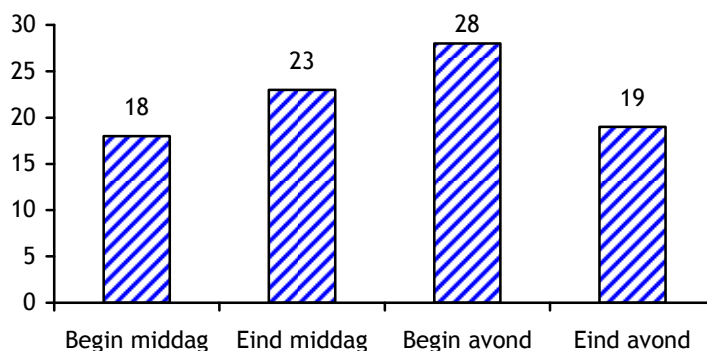
In de eerste paragraaf worden de resultaten besproken van de tellingen van de bezoeken aan de coffeeshop. Vervolgens worden de resultaten van de enquêtes onder de coffeeshopbezoekers behandeld. Waar mogelijk is het coffeeshopbezoek vergeleken met het coffeeshopbezoek in de stad Groningen waar enige tijd geleden een soortgelijk onderzoek heeft plaatsgevonden (Bieleman, Nijkamp en De Haan 2011).

4.1 Aantal bezoeken

De coffeeshop in Delfzijl wordt wekelijks in totaal ongeveer 1.650 keer bezocht.¹ Vrijdag en zaterdag zijn de drukste dagen met ongeveer 285 bezoeken per dag. De rest van de week zijn er ongeveer 215 dagelijkse bezoeken, gemiddeld komt dit neer op 233 bezoeken per dag.

Aan het begin van de middag zijn er de minste klanten (gemiddeld 18 per uur), waarna het aantal bezoeken oploopt tot het begin van de avond (28 per uur, zie figuur 4.1). Tegen het eind van de avond loopt het aantal bezoeken weer terug (19 per uur). Het aantal bezoeken aan de coffeeshop in Delfzijl is lager dan bijvoorbeeld het gemiddeld aantal coffeeshopbezoeken in Groningen. Uit onderzoek door Bieleman, Nijkamp en De Haan (2011) blijkt dat de coffeeshops in Groningen gemiddeld 485 keer per dag bezocht worden. Er zijn echter ook een paar coffeeshops in Groningen die minder vaak bezocht worden dan de coffeeshop in Delfzijl.

Figuur 4.1 Gemiddeld aantal bezoeken per uur voor elk dagdeel (N=104)

¹ Klanten kunnen meerdere keren per dag de coffeeshop bezoeken. Een klant die twee keer op een dag de coffeeshop bezoekt is twee keer geteld.

4.2 Kenmerken bezoekers

In deze paragraaf wordt ingegaan op enkele achtergrondkenmerken van de bezoekers van de coffeeshop, zoals geslacht, leeftijd en woonplaats.

Achtergrondgegevens

Het grootste deel van de coffeeshopbezoekers is man (81%). De leeftijden van de respondenten lopen uiteen van 18 tot 60 jaar, met een gemiddelde van 33 jaar. De mannelijke bezoekers zijn gemiddeld 34 jaar oud, terwijl de vrouwen een gemiddelde leeftijd van 31 hebben. Deze gegevens zijn vergelijkbaar met die van coffeeshopbezoekers in de stad Groningen.

Woonplaats

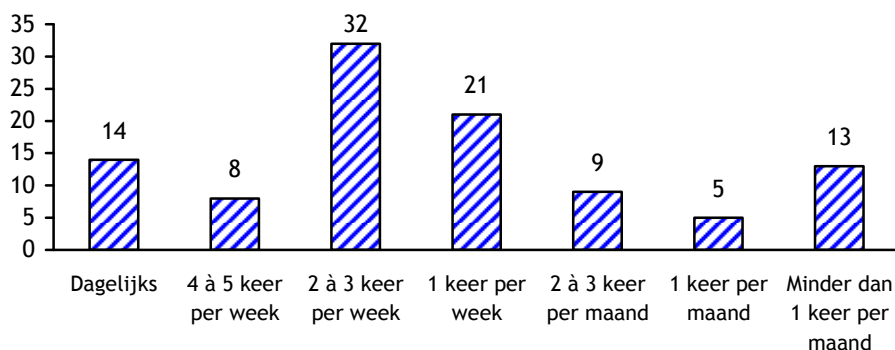
Van alle 104 respondenten is 43% woonachtig in de gemeente Delfzijl, terwijl 48% woonachtig is in nabijgelegen plaatsen als Appingedam (15 respondenten) en Loppersum (vijf respondenten). Bijna alle bezoekers van de coffeeshop wonen in de provincie Groningen. In totaal wonen er vier elders in Nederland en twee in Duitsland. Het geringe aantal bezoekers uit het buitenland komt overeen met cijfers van coffeeshops in Groningen waar 4% van de bezoekers buitenlander is (Bieleman, Nijkamp en De Haan 2011).

De respondenten zijn onderverdeeld in drie categorieën bij het berekenen van de gemiddelde afstand van hun huis tot de coffeeshop: klanten die woonachtig zijn in Delfzijl; klanten die elders in de provincie Groningen woonachtig zijn; en klanten die in de rest van Nederland of in het buitenland wonen. De gemiddelde afstand die respondenten uit Delfzijl afleggen om bij de coffeeshop te komen is 2,8 kilometer (N=44). De gemiddelde afstand van respondenten elders uit de provincie Groningen bedraagt 12,7 kilometer (N=50). De groep klanten die elders in Nederland of in het buitenland wonen moeten gemiddeld 341 kilometer afleggen om bij de coffeeshop te komen (N=6).

4.3 Gedrag bezoekers

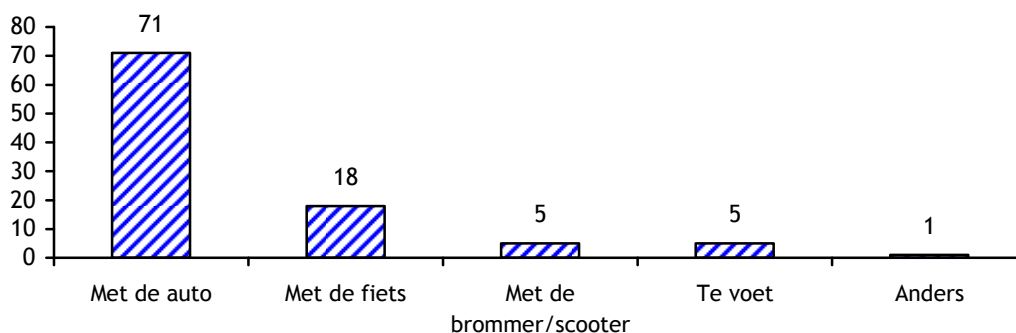
Ruim de helft (54%) van de respondenten bezoekt de coffeeshop twee keer per week of vaker, terwijl een vijfde (21%) één keer per week komt (zie figuur 4.2). Tijdens de enquêteperiode zagen de onderzoekers dan ook regelmatig dezelfde personen binnenkomen. Een kwart (27%) van de bezoekers gaat minder dan één keer per week naar de coffeeshop. Bezoekers van de coffeeshops in Groningen komen gemiddeld vaker per week bij de coffeeshop.

Figuur 4.2 Bezoekfrequentie, in % (N=104)

Van de bezoekers komt 71% met de auto, 18% met de fiets, 5% met een brommer/scooter en 5% te voet (zie figuur 4.3). Vergeleken met de Groningse coffeeshops komen veel meer bezoekers met de auto (16%) en veel minder bezoekers met de fiets (38%) of te voet (25%).

Figuur 4.3 Vervoersmiddel coffeeshopbezoekers, in % (N=104)

Gemiddeld kopen de bezoekers per bezoek 1,4 gram aan softdrugs, waaraan zij gemiddeld 12,53 euro uitgeven. Dit is vergelijkbaar met de gemiddelde softdrugs verkoop in de stad Groningen.

4.4 Bezoek niet gedoogde verkooppunten

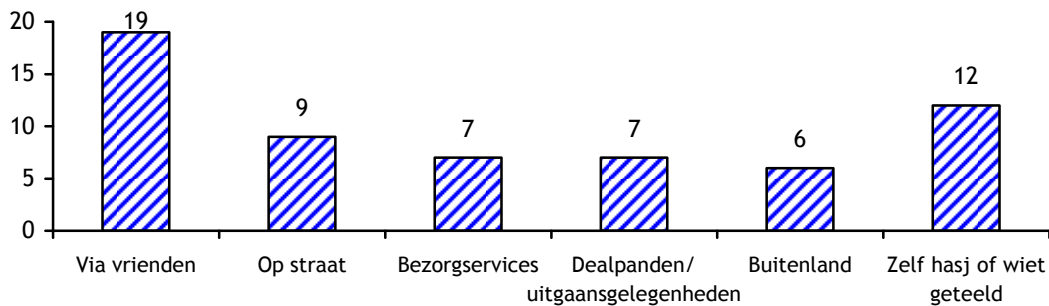
In deze paragraaf wordt allereerst het koopgedrag van de respondenten bij niet gedoogde verkooppunten in de drie maanden voorafgaand aan de meting besproken. Vervolgens wordt het koopgedrag tijdens de tijdelijke sluiting behandeld.² Tot slot wordt uiteengezet wat de klanten zullen doen als de coffeeshop weer gesloten zal worden.

² Tussen oktober 2012 en half januari 2013.

Koopgedrag niet-gedoogde verkooppunten

De respondenten is gevraagd of zij, in de periode van drie maanden voorafgaand aan de meting, wel eens buiten de coffeeshop hasj of wiet hebben gekocht. In totaal geeft een vijfde (19%) aan wel eens hasj of wiet bij vrienden te kopen (zie figuur 4.4). Dit percentage is laag vergeleken bij Groningen waar ruim twee vijfde (43%) van de coffeeshopbezoekers wel eens softdrugs bij vrienden koopt (Bieleman, Nijkamp en De Haan 2011). 23% Van de bezoekers koopt in Delfzijl wel eens softdrugs bij niet-gedoogde verkooppunten. Daarbij worden verkoop op straat (9%), bezorgservices (7%) en dealpanden/uitgaansgelegenheden (7%) genoemd. Deze percentages komen overeen met de percentages in Groningen waar een kwart (25%) van de bezoekers wel eens softdrugs bij niet-gedoogde verkooppunten koopt. Van het totaal aantal ondervraagden zegt 6% dat ze in de afgelopen drie maanden softdrugs in het buitenland gekocht hebben.³ Mensen kunnen ook door middel van eigen teelt aan softdrugs komen; 12% geeft aan in de afgelopen drie maanden zelf hasj of wiet verbouwd te hebben. In Groningen is dit 15%.

Figuur 4.4 Respondenten die bij niet gedoogde verkooppunten kopen, in % (N=104), meerdere antwoorden mogelijk

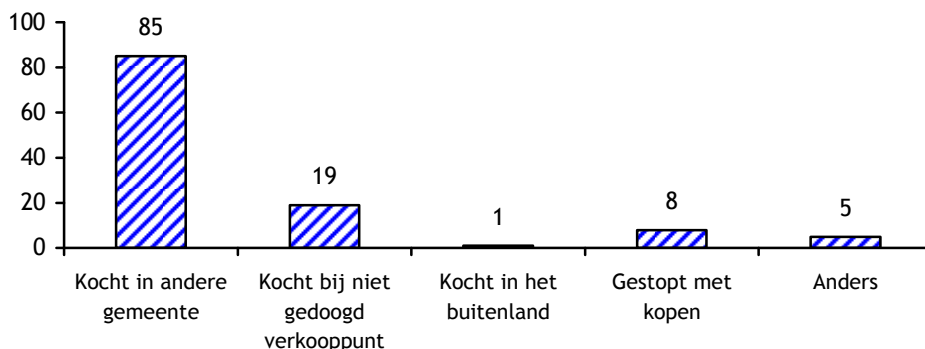
Koopgedrag ten tijde van de tijdelijke sluiting

Van de ondervraagden geeft 86% aan dat ze voor de tijdelijke sluiting van de coffeeshop al klant waren. Hiervan (N=89) kocht 85% tijdens de sluiting softdrugs bij coffeeshops in andere gemeenten (zie figuur 4.5). Groningen (74%), Hoogeveen (15%) en Veendam (9%) worden het meest genoemd als alternatieve gemeenten om softdrugs te kopen. Bijna een vijfde (19%) geeft aan gebruik te hebben gemaakt van niet gedoogde verkooppunten, waarbij thuisdealers/dealpanden (11%) en straatdealers (4%) genoemd worden. Daarnaast kocht 3% bij vrienden. Bijna een tiende (8%) van de bezoekers die voor de tijdelijke sluiting klant van de coffeeshop in Delfzijl waren, zegt ten tijde van de sluiting helemaal geen softdrugs gekocht te hebben. Geen van de ondervraagden heeft tijdens de sluiting zelf hasj of wiet geteeld.⁴

³ Er zijn geen percentages bekend van het aantal coffeeshopbezoekers in Groningen die wel eens softdrugs in het buitenland kopen.

⁴ De percentages komen bij elkaar opgeteld boven de 100%, omdat respondenten de mogelijkheid hadden meerdere antwoorden te geven.

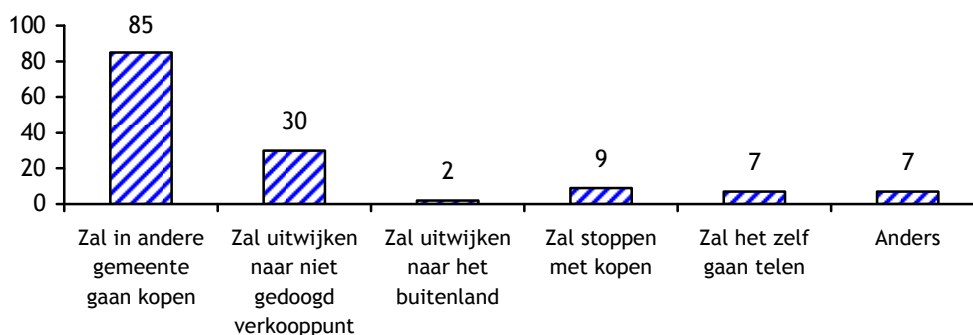
Figuur 4.5 Gedrag coffeeshopbezoekers tijdens tijdelijke sluiting coffeeshop, in % (N=89), meerdere antwoorden mogelijk

Koopgedrag bij een eventuele toekomstige sluiting

Alle respondenten (N=104) is gevraagd wat zij zullen gaan doen als de coffeeshop in Delfzijl zijn deuren sluit: 85% geeft aan naar een andere gemeente uit te wijken om softdrugs te kopen; 30% zegt bij een sluiting gebruik te gaan maken van de illegale handel in softdrugs; en 2% denkt zijn softdrugs in het buitenland te gaan halen (zie figuur 4.6).⁵ Te zullen stoppen met de aanschaf van softdrugs verwacht 9%, terwijl 7% aangeeft zelf hasj of wiet te zullen telen bij een eventuele sluiting. Het meest genoemde antwoord uit de categorie anders (7%) is minderen met blowen.

Figuur 4.6 Gedrag coffeeshopbezoeker bij eventuele sluiting, in % (N=104), meerdere antwoorden mogelijk

⁵ Idem.

5. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

De afgelopen jaren is zowel op landelijk als lokaal niveau het nodige gebeurd op het gebied van coffeeshops. Met dit onderzoek is nagegaan of het coffeeshopbeleid van Delfzijl nog aansluit bij het landelijk coffeeshopbeleid, terwijl ook de ervaringen met de coffeeshop in kaart zijn gebracht. In dit afsluitende hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen van het onderzoek naar het coffeeshopbeleid in Delfzijl weergegeven.

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn in het voorjaar van 2013 door INTRAVAL meerdere samenhangende activiteiten uitgevoerd. Het onderzoek is begonnen met het verzamelen en bestuderen van landelijke en lokale rapporten en documenten over coffeeshops en cannabisbeleid, terwijl eveneens relevante ervaringen met het lokale coffeeshopbeleid van enkele andere gemeenten zijn geïnventariseerd. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met acht vertegenwoordigers van betrokken organisaties in Delfzijl (gemeente, politie, Openbaar Ministerie en de coffeeshop). Verder zijn de ervaringen van omwonenden (zowel bewoners als ondernemers) van de coffeeshop in beeld gebracht, terwijl eveneens registratiegegevens zijn verzameld bij de politie. Aanvullend hebben tellingen van coffeeshopbezoeken plaatsgevonden, terwijl ook enquêtes zijn afgenomen onder de coffeeshopbezoekers.

Ter verduidelijking worden in paragraaf 5.1 allereerst de recente ontwikkelingen in het huidige coffeeshopbeleid kort samengevat. De tweede paragraaf behandelt de ervaringen van de omwonenden met de coffeeshop. In paragraaf 5.3 wordt het bezoek aan de coffeeshop in kaart gebracht, waarbij eveneens aandacht wordt besteed aan softdrugstoerisme. In de laatste paragraaf komen mogelijke aanpassingen van het lokale beleid aan bod.

5.1 Recente ontwikkelingen coffeeshopbeleid

Hieronder worden de recente ontwikkelingen in het landelijke en lokale coffeeshopbeleid kort samengevat.

Landelijk coffeeshopbeleid

- Aan de bestaande gedoogcriteria ten opzichte van coffeeshops is per 1 januari 2012 het Ingezetenen criterium (I-criterium) toegevoegd.¹ Het Ingezetenen criterium (I-criterium) houdt in dat alleen ingezetenen van Nederland toegang tot de coffeeshop hebben en dat uitsluitend aan ingezetenen van Nederland softdrugs kan worden

¹ Per 1 januari 2012 is het Besloten club-criterium (B-criterium) toegevoegd, dat echter per 1 januari 2013 weer is vervallen.

verkocht.² De handhaving van het Ingezetenen criterium geschiedt zo nodig gefaseerd waarbij wordt aangesloten bij het lokale coffeeshop- en veiligheidsbeleid zodat er sprake is van lokaal maatwerk.

- Per 1 januari 2014 zou het Afstandscriterium (A-criterium) worden toegevoegd. Het afstandscriterium hield in dat de minimale afstand tussen een coffeeshop en een school voor voortgezet onderwijs (praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo) of middelbaar beroepsonderwijs voor scholieren jonger dan 18 jaar 350 meter moest zijn. Het afstandscriterium is echter komen te vervallen. Het staat gemeenten wel vrij om deze grens van 350 meter te hanteren. Daarnaast kunnen gemeenten aanvullende maatregelen treffen wanneer de lokale situatie daar om vraagt.

Lokale coffeeshopbeleid

- Het afstandscriterium heeft er toe geleid dat de coffeeshop aan de Nieuweweg in Delfzijl moest verhuizen naar een nieuwe locatie, omdat per september 2012 de school voor Zeevaart, Energie- en Productietechnologie (ZEP) van het Noorderpoort haar deuren heeft geopend in Delfzijl. In 2012 is een omgevingsverklaring aangevraagd voor het exploiteren van een coffeeshop aan de Hogelandsterweg in een voormalige halal-slachterij in Farmsum.
- Nadat omwonenden bezwaar hebben gemaakt zijn uiteindelijk in januari 2013 de beroepsgronden met betrekking tot de verleende omgevingsvergunning ongegrond verklaard.
- De coffeeshop heeft in september 2012 haar deuren geopend op de nieuwe locatie. In oktober 2012 is de coffeeshop op last van de burgemeester drie maanden dichtgegaan als gevolg van een overtreding van het criterium van de maximale handelsvoorraad. In januari 2013 heeft de coffeeshop aan de Hogelandsterweg haar deuren weer geopend.
- Al met al kan worden vastgesteld dat het coffeeshopbeleid van Delfzijl prima past binnen het landelijke beleid en na enkele kleine aanpassingen weer helemaal actueel is.

5.2 Overlast

Om de overlast en (on)veiligheid in kaart te brengen zijn onder meer direct omwonenden van de coffeeshop geënquêteerd. Van de 29 direct omwonenden van de coffeeshop hebben 24 (83%) hun medewerking aan het onderzoek verleend.

Voorkomen overlast

- De helft van de direct omwonenden van de coffeeshop zegt wel eens overlast in het algemeen te ervaren. Vervolgens is met een open vraag gevraagd welke vormen van overlast het meest voorkomen. Met name verkeersoverlast en overlast van de coffeeshop worden daarbij genoemd.

² Onder ingezetene wordt verstaan: een persoon die zijn (woon)adres heeft in een gemeente van Nederland.

- Van de 24 respondenten zeggen 13 wel eens overlast te ervaren en daarvan noemen 11 verkeer. De meeste klachten gaan over het geluid dat het verkeer in hun woonomgeving c.q. werkomgeving produceert. Hierbij wordt zowel muziek uit de auto's als het geluid van de auto's zelf genoemd. Ook zijn er klachten over het harde rijden en het vele vrachtverkeer in de buurt. Een andere klacht is het in huis schijnen van koplampen wanneer bezoekers het terrein van de coffeeshop op- of afrijden.
- Daarnaast noemen tien omwonenden de coffeeshop als hen wordt gevraagd waar ze overlast van ervaren. De meesten van hen noemen dat ze overlast ervaren van het rijgedrag van coffeeshopbezoekers. Verder worden de volgende overlastvormen genoemd: rondhangende klanten; aangesproken worden door klanten van de coffeeshop; het onprettige gevoel dat een coffeeshop met zich meebrengt; en afval op straat afkomstig van de coffeeshopbezoekers.
- Aan de vier omwonenden die zeggen ook overlast te ervaren van buitenlandse drugstoeristen, is gevraagd in welke vormen dit zich voordoet. De klachten lopen uiteen van parkeeroverlast tot aangesproken worden door buitenlanders die de coffeeshop zoeken.

Slachtofferschap

- Alle respondenten is gevraagd of zij in de afgelopen drie maanden slachtoffer zijn geweest van diefstal, inbraak, vernieling of een geweldsmisdrijf. Bij geen van de respondenten is dit het geval.

Onveiligheidsgevoelens en waardering buurt

- Een derde van de omwonenden zegt zich wel eens onveilig te voelen, hetgeen vrijwel hetzelfde is als het provinciaal gemiddelde (CBS 2013). Deze resultaten komen ook overeen met onveiligheidsgevoelens van omwonenden van coffeeshops in Groningen waar 38% zegt zich wel eens onveilig te voelen.
- De omwonenden van de coffeeshop in Delfzijl waarderen hun woonomgeving c.q. werkomgeving gemiddeld met een 6,6. Dit is iets lager dan het gemiddelde in Groningen waar omwonenden van coffeeshops hun woon c.q. werkomgeving met een 6,9 waarderen.
- Vervolgens is aan de omwonenden gevraagd hoe tevreden zij zijn over het optreden van de gemeente en de politie tegen overlast in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving. De helft geeft aan hier ontevreden tot zeer ontevreden over te zijn, terwijl een kwart geen antwoord op deze vraag kan of wil geven.

Handel

- Op de vraag of er ook sprake is van handel in drugs op straat zegt een derde dat hier geen sprake van is, terwijl bijna een derde geen idee heeft of deze handel plaatsvindt. Daarnaast zegt een derde dat er wel drugs worden verkocht op straat.

5.3 Coffeeshopbezoek

In deze paragraaf wordt de aard en de omvang van het bezoek aan de coffeeshop in Delfzijl beschreven.

Omvang

- Gemiddeld wordt de coffeeshop in Delfzijl 233 keer per dag bezocht.
- Het aantal bezoeken aan de coffeeshop in Delfzijl is beduidend lager dan het gemiddelde in Groningen. Er zijn daar echter ook een paar coffeeshops die minder vaak bezocht worden dan de coffeeshop in Delfzijl.

Kenmerken

- Het grootste deel van de coffeeshopbezoekers is man. De leeftijden van de respondenten lopen uiteen van 18 tot 60 jaar, met een gemiddelde van 33 jaar.
- Ruim twee derde van de bezoekers brengt met de auto een bezoek aan de coffeeshop, terwijl minder dan een kwart met de fiets of lopend naar de coffeeshop komt.
- Gemiddeld besteden de bezoekers per bezoek aan de coffeeshop 13 euro, hetgeen vergelijkbaar is met het uitgavenpatroon van bezoekers van de coffeeshops in de gemeente Groningen.

Softdrugstoerisme

- Ruim twee vijfde van de bezoekers is woonachtig in de gemeente Delfzijl.
- De coffeeshop in Delfzijl heeft ook een aantrekkingskracht op bewoners in de regio. Bijna de helft van de bezoekers woont in nabijgelegen plaatsen als Appingedam en Loppersum. De gemiddelde afstand die respondenten die elders in de provincie Groningen wonen afleggen is ongeveer 13 kilometer.
- Softdrugstoerisme is in Delfzijl beperkt, hetgeen ook wordt onderschreven door de coffeeshopeigenaar. Enkele bezoekers van de coffeeshop in Delfzijl zijn woonachtig in Duitsland, hetgeen overeenkomt met cijfers van coffeeshops in Groningen waar eveneens slechts een paar bezoekers buiten Nederland wonen.

Bezoek niet-gedoogde verkooppunten

- Ruim een derde van de bezoekers zegt in de afgelopen drie maanden wel eens softdrugs bij niet-gedoogde verkooppunten te hebben gekocht. De niet-gedoogde handel verloopt voornamelijk via vrienden (19%). Ook wordt door respondenten softdrugs gekocht op straat (9%), bij bezorgservices (7%) of bij dealpanden (7%).
- Ten tijde van de tijdelijke sluiting van de coffeeshop in Delfzijl (tussen oktober 2012 en januari 2013) kocht de meerderheid softdrugs bij coffeeshops in andere gemeenten (Groningen, Hoogezand en Veendam). Bijna een vijfde geeft aan in deze periode ook gebruik te hebben gemaakt van niet-gedoogde verkooppunten, waarbij voornamelijk dealpanden en straatdealers worden genoemd.
- Op de vraag wat zij zullen doen als de coffeeshop in Delfzijl haar deuren sluit, geeft ruim vier vijfde aan naar een andere gemeente uit te zullen wijken om softdrugs te kopen. Verder zegt drie tiende bij een sluiting gebruik te zullen maken

van niet-gedoogde verkooppunten van softdrugs.³ Daarnaast verwacht bijna een tiende te zullen stoppen met de aanschaf van softdrugs.

5.4 Mogelijke aanpassingen coffeeshopbeleid

In bovenstaande paragrafen zijn de onderzoeksresultaten samengevat, waaruit meerdere conclusies kunnen worden getrokken. In deze paragraaf wordt ingegaan op de mogelijke aanpassingen in het lokale beleid die hieruit naar voren komen.

Aantal coffeeshops

- Uit de gesprekken met de betrokken organisaties in Delfzijl kan worden opgemaakt dat het lokale coffeeshopbeleid over het algemeen positief wordt beoordeeld. Het huidige maximumbeleid van één coffeeshop lijkt te voorzien in de lokale behoefte aan softdrugs. Het lijkt derhalve niet wenselijk om het bestaande maximumbeleid aan te passen. Bij het invoeren van een nulbeleid moet worden gevreesd voor een toename van (overlast van) de niet-gedoogde handel in softdrugs. Bij de tijdelijke sluiting van de coffeeshop heeft een deel van de bezoekers zich al op de niet-gedoogde markt begeven.
- Onafhankelijk van het feit of een nulbeleid tot meer overlast leidt, is een verschuiving van de handel naar de niet-gedoogde markt ook niet wenselijk in het licht van de volksgezondheidsdoelstelling van het coffeeshopbeleid. Coffeeshops dragen immers bij aan de scheiding der markten van softdrugs en harddrugs (Van Laar e.a. 2009). De kans is groot dat klanten op de niet-gedoogde markt naast cannabis (van slechtere kwaliteit) ook harddrugs (oftewel drugs met een onaanvaardbaar risico voor de gezondheid) krijgen aangeboden.
- Een relatief groot deel van de coffeeshopbezoekers is woonachtig in naburig gelegen plaatsen. Het is echter de vraag of er ruimte is voor een tweede coffeeshop in de regio, bijvoorbeeld in Appingedam (waar op dit moment een nulbeleid wordt gehanteerd), gezien het gemiddelde aantal bezoeken aan de coffeeshop in Delfzijl.
- Er kan meer afstemming in het coffeeshopbeleid plaatsvinden met andere gemeenten in de provincie Groningen. Voor de politie en het Openbaar Ministerie is het overzichtelijker wanneer alle coffeeshopgemeenten in Groningen hetzelfde coffeeshopbeleid zouden voeren waarin per gemeente slechts enkele lokale accenten zijn aangebracht.

Additionele criteria in beleid

- Een deel van de omwonenden van de coffeeshop ervaart overlast van de bezoekers van de coffeeshop. Om dit tegen te gaan, kunnen additionele criteria worden opgenomen.
- Enkele maatregelen zijn reeds genomen, maar werken nog niet volledig. Zo wordt er geklaagd dat de koplampen van auto's die het parkeerterrein van de coffeeshop verlaten bij omwonenden naar binnen schijnen. De gemeente heeft hierop een

³ Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven.

laurierhaag geplaatst die nog enkele centimeters zal moeten groeien om het licht van de koplampen volledig te kunnen tegenhouden.

- Daarnaast kunnen additionele criteria in het coffeeshopbeleid worden opgenomen, die ervoor zorgen dat de overlast tot een minimum wordt beperkt.
 - Om overlast van afval van coffeeshopbezoekers te voorkomen kan worden afgesproken dat de exploitant ervoor zorgt dat in de directe omgeving geen afval ligt afkomstig van de coffeeshop. Zo is in het beleid van enkele coffeeshopgemeenten vastgelegd dat medewerkers van de coffeeshop na sluitingstijd de directe omgeving van de coffeeshop dienen te reinigen.
 - Tevens kan het instellen van een toezichthouder/gastheer worden overwogen. De toezichthouder probeert overlastgevend gedrag van coffeeshopbezoekers in en rondom de coffeeshop te voorkomen door hen aan te spreken op gedragingen als hard rijden, afval op straat gooien en dergelijke. Bovendien kan een toezichthouder beter in de gaten houden of (minderjarige) jongeren in de buurt van de coffeeshop rondhangen die voorbijgangers vragen om voor hen wiet te kopen.
 - Daarnaast kunnen coffeeshopmedewerkers worden geïnstrueerd hoe om te gaan met overlastgevende bezoekers en klachten van omwonenden met betrekking tot overlast door het verplicht stellen van het volgen van een cursus gastheerschap, zoals bijvoorbeeld in de gemeente Rotterdam in het coffeeshopbeleid is opgenomen.⁴
- De kosten die gepaard gaan met invoering van additionele criteria zouden grotendeels kunnen worden betaald door de coffeeshopexploitant. In een gemeente elders in het land is hiermee reeds ervaring opgedaan en worden de gastheren daar betaald door de coffeeshopexploitanten.
- Verder is het de vraag af of de vereiste van het overleggen van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) niet overbodig is, omdat vanuit het horecabeleid (dat onlosmakelijk met het coffeeshopbeleid verbonden is) in algemene zin al dezelfde eisen aan de exploitant worden gesteld.

Verkeer

- Van oudsher is de Hogelandsterweg een locatie waar veel overlast wordt ervaren van verkeer. Met de komst van de coffeeshop is het van belang om, evenals bij coffeeshops elders in Nederland, aandacht te blijven besteden aan de verkeerssituatie rondom deze locatie. Om verkeersoverlast te verminderen zou bijvoorbeeld een korte voorsorteerstrook bij de coffeeshop kunnen worden aangebracht. Hierdoor zullen er minder verkeersopstoppingen zijn.

Ingezetenen criterium

- Het is raadzaam om met betrekking tot het ingezetenen criterium de lijn te volgen van andere coffeeshopgemeenten in de provincie Groningen. Het ingezetenen criterium wordt toegevoegd aan het lokale coffeeshopbeleid, terwijl het

⁴ Deze cursus is ook gericht op het vergroten van kennis over misbruik van cannabis, verslaving en hulpverleningsmogelijkheden.

de vraag is of het actief moet worden gehandhaafd. Er is immers niet of nauwelijks sprake van softdrugstoerisme in Delfzijl.

Afstandscriterium van coffeeshop tot scholen

- Het kabinet heeft het afstandscriterium voor coffeeshops van 350 meter tot scholen inmiddels weer ingetrokken, maar het staat gemeenten wel vrij om, op basis van de lokale situatie, deze grens van 350 meter te hanteren. Daarnaast worden gemeenten wel gestimuleerd door het ministerie van Veiligheid en Justitie om lokale maatregelen te treffen die de zichtbaarheid van coffeeshops voor scholieren verkleinen. De handhaving van het afstandscriterium ten opzichte van scholen in Delfzijl kan een van de uitingen zijn van dit lokale maatwerk.

Voorlichting jongeren

- Een manier om het drugsgebruik onder jongeren te beperken is goede voorlichting. In de coffeeshop is reeds foldermateriaal aanwezig, terwijl ook voorlichting op scholen plaatsvindt. Het is raadzaam het programma De Gezonde School en Genotsmiddelen (DGSG) dat beschikbaar is voor alle scholen in het basis- en voortgezet onderwijs in de provincie Groningen - en daarmee ook in Delfzijl - verder te continueren. Daarnaast is het mogelijk om de exploitant van de coffeeshop verplicht te stellen om actief mee te werken aan het signaleren en zonodig doorverwijzen van probleemgebruikers. Goede samenwerking met een verslavingszorgorganisatie is hiervoor noodzakelijk. Tevens is het mogelijk de exploitant mede verantwoordelijk te stellen voor de voorlichting aan jongeren over middelengebruik op scholen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan (co-)financiering van de voorlichtingsactiviteiten.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Adviescommissie drugsbeleid (2009)
Geen deuren maar daden. Nieuwe accenten in het Nederlandse drugsbeleid. Ministerie van VWS, Justitie en BZK, Den Haag.
- Bieleman, B., H. Naayer, A. Nienhuis (2006)
Coffeeshops naar de periferie. Evaluatie verplaatsing twee coffeeshops. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., R. Nijkamp, E. de Bie, M. Oude Wansink (2008)
Nulmeting overlast en bezoek coffeeshops Maastricht. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam. OWP Research, Maastricht.
- Bieleman, B., R. Nijkamp (2010)
Coffeeshopbezoekers Terneuzen. Najaar 2009. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., R. Nijkamp, M. Sijstra (2011)
Monitor coffeeshopbeleid Rotterdam 0-, 1-, en 2-meting. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., R. Nijkamp en K. de Haan (2011)
Lokaal balanceren. Evaluatie coffeeshopbeleid Groningen. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., R. Nijkamp en T. Bak (2012)
Coffeeshops in Nederland 2011. Aantallen coffeeshops en gemeentelijk beleid 1999-2011. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Centraal Bureau voor de statistiek (2013)
Veiligheidsmonitor 2012. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag-Heerlen.
- Gemeente Delfzijl (2010)
Drugsbeleid gemeente Delfzijl 2010. Gemeente Delfzijl, Delfzijl.
- INTRAVAl (1996)
Drugsoverlast: conceptualisering en inventarisatie. Notitie in het kader van een onderzoek naar drugsoverlast in Nederland in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken, Directie Politie. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- INTRAVAl (2009)
Coffeeshopbezoeken in Tilburg. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Laar, M. van, M. van Ooyen-Houben (2009)
Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid. Trimbos-Instituut, Utrecht / WODC, Den Haag.
- Laar, M. van, M. van Ooyen-Houben, K. Monshouwer (2009)
Scheiding der markten & beleid ten aanzien van coffeeshops. In: Laar, M. van, M. van Ooyen-Houben (2009) Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid (pp. 109-152). Trimbos-instituut, Utrecht / WODC, Den Haag.
- Ministerie van VWS, Justitie, Binnenlandse Zaken (1995)
Het Nederlandse drugbeleid; continuïteit en verandering (regeringsnota van 15 september 1995). Ministerie van VWS, Justitie, Binnenlandse Zaken, Den Haag.

- Ooyen-Houben van M., B. Bieleman, S. Biesma, J. Snippe, W. van der Wagen, A. Beelen (2009)
Drugsgerelateerde overlast. In: Laar, M. van, M. van Ooyen-Houben (2009) Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid (pp. 293-314). Trimbos-instituut, Utrecht / WODC, Den Haag.
- Ooyen-Houben van M., B. Bieleman, D. Korf (2013)
Het Besloten club- en het Ingezetenen criterium voor coffeeshops. Evaluatie van de implementatie en de uitkomsten in de periode mei-november 2012, Tussenrapportage. WODC, Den Haag / St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam / Bonger Instituut, Amsterdam.
- Snippe, J., F. Oldersma, B. Bieleman (2002)
Monitor drugsoverlast Nederland 1996-2002. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Snippe, J., K. de Haan, B. Bieleman (2011)
Wietbeleid gewogen. Evaluatie coffeeshopbeleid Haarlemmermeer. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Snippe, J., R. Nijkamp, B. Bieleman (2012)
Hektor 2010 en 2011. Evaluatie aanpak drugsoverlast in Venlo. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Snippe, J. en B. Bieleman (2012)
Onderzoek invoering wietpas Dordrecht. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.

